

LAUREA
AMMATTIKORKEAKOULU
Yhdessä enemmän

5-vuotiaiden lasten esiopetusvalmiuksien kehittäminen viskarikansion avulla

Harki, Mona

2017 Laurea

Laurea-ammattikorkeakoulu

LAUREA
AMMATTIKORKEAKOULU
Yhdessä enemmän

5-vuotiaiden lasten esiopetusvalmiuksien kehittäminen viskarikansion avulla

Mona Harki
Sosionomikoulutus
Opinnäytetyö
Marraskuu, 2017

Mona Harki

5-vuotiaiden lasten esiopetusvalmiuksien kehittäminen viskarikansion avulla

Vuosi 2017 Sivumäärä 59

Tämän toiminnallisen opinnäytetyön tarkoituksena oli kehittää päiväkotia Merimurujen viskaritoimintaa sekä esiopetusvalmiuksien saavuttamista ennen esiopetukseen siirtymistä. Opinnäytetyön kohderyhmänä toimi päiväkodin vanhimpien lasten ryhmä, jossa ikäjakauma on 4-6-vuotiaat lapset. Esiopetukseen siirtyi viisi lasta. Tavoitteena oli kehittää päiväkodille toimintasuunnitelmaan sopiva ja päiväkodin arvoja kunnioittava työkalu johdonmukaiseen sekä aktiiviseen esiopetusvalmiuksien kehittämiseen. Tavoitteena oli myös kehittää 5-vuotiaiden lasten esiopetusvalmiuksia sekä vahvistaa eri osa-alueiden kehitystä. Viskarikansio otettiin käyttöön syksyllä 2016 ja se on muovautunut käytössä, palautteiden ja kokemuksen perusteella. Kansio koostuu erilaisista harjoituksista, jotka vahvistavat lasten kielellistä kehitystä, matemaattisia valmiuksia, hahmotuskykyä sekä hienomotorisia taitoja. Toimintasuunnitelma viskarikansion osalta kirjattiin kirjallisena kohderyhmän omaan toimintasuunnitelmakansioon ja viskarikansiota käytettiin ryhmässä viikoittain. Viskarikansiosta tehdään viikoittain pienryhmissä tehtäviä ja harjoituksia eri osa-alueista, jotka pyrkivät kehittämään lasten esiopetusvalmiuksia.

Opinnäytetyön teoreettinen viitekehys koostuu varhaiskasvatuksen perusteista sekä pedagogisen opettamisen osa-alueista. Teoria kattaa 5-vuotiaan lapsen kehityksen sekä eri esiopetusvalmiuksien osa-alueet. Teorian taustalla toimii Espoon kaupungin varhaiskasvatussuunnitelma, joka on ohjenuorana toiminnan rakentamiselle sekä tavoitteille päiväkodissa. Teorian tukemana kansio on rakennettu kehittämään lasten esiopetusvalmiuksia mahdollisimman lapsilähtöisellä tavalla. Kehitystyössä on otettu huomioon lasten mielenkiinnon kohteet.

Pienryhmätuokioissa harjoituksia tehtiin tunnin ajan. Kehittäjän sekä opettajan menetelmänä käytettiin myös kokonaisvaltaista havainnointia lasten kehityksen tasosta sekä etenemisestä jaansion tehtävien mielekkyydestä. Osallistamalla lapsetansion kehittämiseen ja aihealueiden valitsemiseen huomioimme innostuksen, motivaation ylläpitämisen sekä kehittymisen. Lapsilähtöinen toiminta onansion yksi tärkeistä osa-alueista, joka hyvin tukee uuden varhaiskasvatussuunnitelman sisältöä.

Opinnäytetyön arvioinnissa käytettiin menetelminä havainnointia, itsearviointia sekä kyselyitä. Kyselyt luotiin vanhemmille, työntekijöille sekä ansiota käyttäville lapsille. Vanhemmille lähetettiin sähköinen palautekysely, työntekijöille kirjallinen vastauslomake sekä lapsille suoritettiin yksilöllinen haastattelu. Menetelmien yhteenvedona opinnäytetyön sekä kehityshankkeen tarve tuli vahvistettua. Kyselyiden perusteella sekä vanhemmat että työntekijät pitivät ansiota hyödyllisenä ja tarpeellisenä osana päiväkodin viikoittaista ohjelmaa sekä toimintasuunnitelmaa. Kansiota syntyi työmenetelmä päiväkotia Merimuruihin Meritähtien ryhmään.

Asiasanat: Varhaiskasvatus, Oppimisvalmiudet, 5-vuotiaiden kehitys, Viskarikansio

Mona Harki

A Development tool of preschool skills for 5-year-old children

Year	2017	Pages	59

The purpose of this functional Bachelor's thesis was to create a tool for kindergarten Merimurut: a preschool folder for 5-year old children. This folder was created to support 5-year old children in the day care to develop the necessary preliminary preschool skills before leaving from day care to preschool. The folder was used in the oldest group in the kindergarten - Meritähdet, the children in Meritähdet group are between 4 to 6 years of age.

The goal was to develop the kindergarten's operations according to the new plan of operations that also reflects the kindergarten's values. The folder was introduced in the autumn of 2016 and it has been developed after that based on the feedback from the parents and co-workers. The folder consists of different exercises that develop the children's linguistic skills, mathematic abilities, perception and motor skills. The operating plan was documented in the folder and it was used on weekly basis.

The theoretical framework for the thesis consisted of the basics of early childhood education and pedagogy. The theory covered 5-year-old's development and different theories of early childhood education. One part of the theoretical framework was also the plan for early childhood education made by the city of Espoo, which supports the kindergarten in the process of development of operations. The folder was compiled on the basis of the theoretical framework to develop all the necessary skills in an interesting and educational way.

In the development process of the folder it was vital to listen to the children and involve them in the development of the folder. Child-oriented approach is one of the key features of the folder to support early childhood education in the best possible way.

When evaluating the thesis, the methods used were observation, self-assessment and surveys. The surveys were created for the parents, employees and the children using the folder. The methods of the evaluation clearly showed that there is a need for a folder like this. The parents and the employees thought that the folder should be a part of the weekly schedule and the action plan for the kindergarten. The folder became an active method for the kindergarten Merimurut.

Key words: Early childhood education, Preschool skills, Development, Folder for 5-year-olds

Sisällys

1	Johdanto	6
2	Opinnäytetyön tausta ja tavoite	7
3	5-vuotias päivähoitossa	10
3.1	5-vuotiaan kehitys	11
3.2	Esiopetusvalmiudet	13
3.3	Pienryhmätoiminta	14
3.4	Espoon kaupungin varhaiskasvatussuunnitelma	17
4	Viskarikansion teoreettinen sisältö	19
4.1	Aistiseikkailu	19
4.2	Varhaiskasvatuksen matematiikka	22
4.3	Äidinkieli	24
4.4	Värityskuvat	26
4.5	Luonnontiede	27
4.6	Askeleittain	27
5	Toiminnallisen opinnäytetyön toteuttaminen	28
6	Arviointi	31
6.1	Arviointimenetelmät	31
6.1.1	SWOT-analyysi	31
6.1.2	Kyselyt	32
6.2	Arvioinnin tulokset	34
6.2.1	SWOT- analyysin tulosten arviointi	34
6.2.2	Vanhemmat	35
6.2.3	Lapset	36
6.2.4	Työntekijät	37
7	Pohdinta	39
7.1	Itsearviointi	39
7.2	Kehitysideat	43
7.3	Eettisyys ja luotettavuus	44
	Lähteet	46
	Liitteet	49

1 Johdanto

Päiväkoti Merimurut kannatusyhdistys ry on toiminut vuodesta 1985 lähtien. Aloitin vakituksena lastentarhanopettajana Westendissä Merimurut-päiväkodissa elokuussa 2016. Toimin päiväkodin lastentarhanopettajana vanhimpien lasten Meritähdet-ryhmässä., jossa lapset ovat 4-5-vuotiaita. Tässä ryhmässä olevia lapsia kutsutaan viskareiksi. Merimurut-päiväkodissa työskentelee päiväkodin johtaja, joka toimii samalla lastentarhanopettajana. Päiväkodissa työskentelee myös toinen lastentarhanopettaja, lastenhoitaja ja päiväkotiapulainen.

Merimurut-päiväkodin toimintasuunnitelma rakennetaan jokaiselle ryhmälle erikseen. Ryhmän omahoitaja on vastuussa oman ryhmänsä toimintasuunnitelmasta ja pienryhmien toiminnan sisällöstä. Toimintasuunnitelmat dokumentoidaan ja säilytetään kirjallisina kansioissa, jotka ovat aina saatavilla. Toimintasuunnitelma tehdään kuukausittain vähintään kuukaudeksi etukäteen. Kuukaudet teemoitetaan päiväkodissa toimivan aistiseikkailuteeman mukaan.

Tämän toiminnallisen opinnäytetyön ajatuksena oli kehittää Merimurut-päiväkodille viskarikansio, jota käytetään pienryhmissä lasten esiopetusvalmiuksien tukemiseen. Viskarit ovat päiväkodin vanhimmista, 4-6-vuotiaista lapsista koostuva pienryhmä. Ryhmän lapset valmistuvat siirtymään esiopetuksen pariin tulevana vuosina. Ryhmän viskarikansio sisältää harjoituksia matemaattisiin, sosiaalisiin ja kielellisiin valmiuksiin. Kansio sisältää myös erilaisia monisteita, jotka harjaannuttavat hahmotuskykyä sekä käsitteitä. Kansioon pohjautuvat harjoitukset taltioidaan kunkin lapsen omaan henkilökohtaiseen viskarikansioon.

Tässä toiminnallisessa opinnäytetyössä on otettu huomioon päiväkodin arvot ja aikaisempi toiminta. Päiväkodin arvoihin kuuluvat lapsen kunnioittaminen, mielipiteiden kuunteleminen, yhteisöllinen toiminta ja lapsilähtöisyys. Tässä toiminnallisessa opinnäytetyössä on tarkoituksena uudistaa päiväkodin toimintasuunnitelmaa. Kehittämisessä on otettu huomioon työntekijöiden mielipiteet. Ennen viskarikansion kehittämistä työntekijät ja lasten vanhemmat haastateltiin suullisesti, jotta viskarikansio voitaisiin toteuttaa mielipiteet huomioiden. Viskarikansion kehittämistyössä otetaan huomioon päiväkodin toiminta ja tavoitteet lasten kehityksen tukemisessa. Viskarikansiota ei ole kehitetty korvaamaan päiväkodissa ollutta menetelmää. Viskarikansio on kehitetty tehostamaan ja tukemaan monipuolisemmin esiopetusvalmiuksien saavuttamista ja mahdollisimman johdonmukaista sekä suunnitelmallista toimintaa varhaiskasvattajana. Viskarikansiota on kehitetty ehdotuksien, mielipiteiden ja kritiikin pohjalta. Päiväkodin lapsilähtöisyys on pyritty ottamaan mahdollisimman tehokkaasti huomioon viskarikansiota kehitettäessä. Päiväkodin ”kodinomainen” toiminta huomioidaan yhteistyöllä lasten vanhempien ja päiväkodin välillä kaikkia päätöksiä tehdessä.

2 Opinnäytetyön tausta ja tavoite

Oma kiinnostukseni viskaritoiminnan kehittämiseen heräsi, kun kävin vierailemassa Merimurut-päiväkodissa ja näin heidän aamu- ja päiväkalenterinsa. Kalenteri hukkuu muun seinän keskelle ja aamupiirit keskittyivät hyvin vähän aamupiiritauluun. Havainnoidessani lapsia huomasin, kuinka vähän lapset osasivat numeroita tai viikonpäiviä. Kehitin Merimurut-päiväkotiin erityisesti viskareita ajatellen pedagogisen kalenterin. Tässä kalenterissa ajatuksena on erotella selkeästi vaihtuvat kohdat kuten päivämäärät, päivät, kuukaudet, vuodenaajat, sää ja poissaolijat. Kalenteri käydään lasten kanssa päivittäin läpi. Kalenterissa on kuukaudet ja vuodenaajat värikoodattu vastaamaan kutakin vuodenaikaa ja siihen sisältyviä kuukausia.

Tärkeää kalenterissa on, että lapset hahmottavat kokonaisuuden. Kalenterista lapset näkevät koko ajan koko vuoden kuukaudet ja kuukausia lasketaan siten, että lapset oppivat kuukausia olevan kaksitoista ja vuodenaikoja neljä. Kalenteri opettaa päiväkodissa useita eri asioita. Kalenteri on kehitetty vastaamaan teemojamme ja toimintaamme, joten se on helposti myös muokattavissa. Kalenteriin voi lisätä rytmiikkaa, kuten esimerkiksi Merimurut-päiväkodissa on tehty luomalla viikonpäivärytmi, jota käydään läpi päivittäin. Kehitetty viikonpäivärytmitus helpottaa lasta muistamaan tulevat viikonpäivät ja missä kohtaa viikkoa ollaan menossa.

Aloitin työt elokuussa 2016 lastentarhanopettajana Merimurut-päiväkodissa ja sain ryhmäkseni 4-5-vuotiaat lapset. Meritähdet-ryhmässä on yhteensä seitsemän lasta. Kaksi lapsista on juuri täyttänyt neljä vuotta ja jäävät vielä lukuvuodeksi 2017-2018 päiväkotiiin. Ryhmässä on viisi lasta, joiden tie jatkuu kevään jälkeen esiopetukseen. Esiopetukseen siirtyvien viiden lapsen kanssa on erityisen tärkeää opetella viskarituokioissa tunteita, numeroita, kirjaimia, hahmottamista, ongelmanratkaisua ja antaa todellisia onnistumisen tunteita sekä kokemuksia.

Ensimmäisten viikkojen aikana havainnoin, että viskaritoimintaa ei päiväkodissa oltu aikaisemmin harjoitettu säännöllisesti. Pehdyin entisen lastentarhanopettajan luomiin toimintasuunnitelmiin. Aikaisemmista toimintasuunnitelmista oli välittömästi havaittavissa, että toimintaa ei oltu aiemmin suunniteltu kehittämiseen tähtävällä tavalla. Toimintasuunnitelmat olivat puutteellisia ja kattoivat esimerkiksi vain osan toimintavuoden kuukausista. Toimintasuunnitelmasta pystyi myös havainnoimaan, että toiminta rakentui ainoastaan toimintavuoden teeman ympärille sisältämättä lainkaan esiopetusvalmiuksiin tähtäviä suunnitelmia, harjoituksia tai tehtäviä.

Lähdin kartoittamaan Meritähdet-ryhmässä lasten taitotasoa heti syyskuussa 2016.

Kartoittavaan testiin kuului peruskäsitteiden tunnistaminen kuten, oman nimen kirjoittaminen, sanallisten ohjeiden kuuntelu, kuvioiden, kirjainten ja numeroiden tunnistaminen. Meritähdet-ryhmässä kaksi lapsista osasi kirjoittaa oman nimensä testitulosten mukaan ja yleisesti taitotaso muiden osa-alueiden kohdalla oli hyvin heikko. 4-5-vuotiaan kehityksen mukaista olisi, että 4-vuotias osaisi HYVE-keskusteluihin mennessä kirjoittaa oman nimensä sekä tunnistaa nimessään olevat kirjaimet. Kartoituksen pohjalta lähdin kehittämään päiväkodille uutta toimintaa ja viskarikansiota osaksi toimintasuunnitelmaa.

Viskarikansion työstäminen päiväkodille lähti liikkeelle hyvin yksinkertaisesta huomiosta. Päiväkodissa ei ollut valmistavaa viskaritoimintaa lapsille ennen esiopetukseen lähtemistä. Haastatteluista ja saatujen kokemusten mukaan lasten kehityserot ovat selkeästi havaittavissa esiopetuksessa. Lasten, jotka siirtyvät suoraan kotoa esiopetukseen ja lasten, jotka ovat olleet osana valmistavaa viskaritoimintaa, taitotasot eroavat selkeästi toisistaan. Eri päiväkodeissa on myös valtavasti eroja viskaritoiminnassa. Monessa päiväkodissa ei ole pätevää henkilökuntaa, joka olisi kiinnostunut ja motivoitunut keskittymään myös pedagogiseen kasvattamiseen sekä sen opettamiseen. Päiväkotien viskaritoimintaa ei ole kirjattu erikseen varhaiskasvatussuunnitelmaan. Tämä johtaa siihen, että jokainen päiväkotivoi tällä hetkellä määrittää itse omanlaisensa toimintasuunnitelman viskareille. Tällä hetkellä moni lapsi siirtyykin esiopetukseen ilman tarvittavia valmiuksia ja taitoja.

Kehityshankkeen tarve löytyi nopeasti ensimmäisellä työviikolla, kun aloin suunnitella tulevaa toimintakautta. Huomattuani ongelmakohdat viskaritoiminnassa ja vähäisissä pienryhmätuokioissa aloin etsiä materiaalia mikä voitaisiin ostaa käyttöömmepäiväkotiin. Selattuani monia sivustoja ja etsittyäni internetistä vaihtoehtoja en löytänyt sopivaa materiaalipakettia tai viskarikansion kaltaista pakettia. Sopivan ja toimivan materiaalipaketin puuttuminen sai minut luomaan oman viskarikansion suunniteltuna Merimurut-päiväkotiin työvälineeksi esiopetusvalmiuksien takaamiseksi.

Keväällä 2017 julkaistiin Turun ammattikorkeakoulusta opinnäytetyö, joka toteutettiin toiminnallisena opinnäytetyönä. Opinnäytetyö oli nimetty viskarikansioksi. Kansio sisälsi osa-alueina matemaattisten ja kielellisten taitojen harjoittelun. (Hedman 2017.) Tässä opinnäytetyössä on käytetty samoja menetelmiä kuin Merimurut-päiväkodille kehittämässäni viskarikansiossa. Kansiot eroavat kuitenkin sekä sisällöltään että laajuudeltaan. Molemmat viskarikansiot on luotu kehittämään päiväkotien toimintaa ja viskarituokioita. Kansio ei kuitenkaan vastannut Merimurut-päiväkodin tarvetta ja viskarikansio Merimurut-päiväkodille kehittyi laajemmaksi kokonaisuudeksi sisältäen kielellisen kehityksen ja matemaattiset valmiudet.

Markkinoilta löytyy myös erilaisia esiopetusmateriaaleja sekä tehtäväkirjoja. Kansioita tai

paketteja mitkä sisältäisivät kaikki tarvitsemani osa-alueet ei kuitenkaan löytynyt. Monilla päiväkodeilla tilanne oli ratkaistu samankaltaisella menetelmällä. Viskariopettaja oli itse luonut omista materiaaleista lapsille harjoitukset. Tutkittuani eri päiväkotien versioita sekä palautteita heidän toiminnastaan ymmärsin kuinka oleellinen osa esiopetusvalmiudet ovat viskareille ja heidän vanhemmilleen.

Kehityshankkeen rakentaminen lähti liikkeelle päiväkodin tarpeesta. Kehityshankkeen rakentaminen oli hyvin motivoivaa sekä kehittävää. Vastaavanlaisen kansion puuttuminen loi myös mahdollisuuden ajatella tuotteistamista pidemmälle tulevaisuuteen. Viskarikansio jokaisessa päiväkodissa kehittäisi vielä opetusjärjestelmäämme ja lasten tasoa erilaisissa tasomittauksissa. 5-vuotiaat ovat hyvin kiinnostuneita ja käyvät parhaillaan läpi herkkyyuskauttaan, joten tämän kiinnostuksen pohjalta viskarikansiota oli helppo kehittää lapsilähtöisellä tavalla. Lapset kehittävät itse lapsilähtöisesti viskarikansiota kanssani. Otin huomioon lasten mielenkiinnon kohteet ja loin niistä erilaisia tehtäviä kansioon.

Viskarikansion tavoitteena oli ennakoida materiaaliatarve ja ohjeiden ennakkoon kirjaaminen. Kansio mahdollistaa sijaisen toimimisen ennakkoon kirjattujen ja suunniteltujen ohjeiden mukaan. Opettajan suunnitelmallisuus varmistaa materiaalien löytymisen valmiiksi kansioista. Ohjeistukset sijaitsevat jokaisen osion alussa. Pienryhmän toiminnansuunnitelmat löytyvät ryhmän toimintasuunnitelmakansiosta. Tuokiot on suunniteltu toimintasuunnitelmakansioon jokaiselle kuukaudelle erikseen ja jokaisen osa-alueen kohdalla on ohjeistus kyseiseen alueeseen ja sen toteuttamiseen. Sijainen voi kansioista katsoa missä kohtaa harjoituksia ja toimintaa olemme ja seurata päivämääristä mitä tuokioon on suunniteltu ennakkoon. Jos suunnitelma on liian haasteellinen sijaiselle tai viskaritoiminta ei ole hänen vahvuusalueitaan, on kansiossa erilaisia tehtäväpapereita tai värityskuvia, joita sijainen voi antaa ryhmälle. Värityskuvissa harjoitellaan esimerkiksi värittämään tietty numero tietyllä värillä tai vain värittämään rajojen sisäpuolelta. Viskarikansio sisältää siis hyvin yksinkertaisia tehtäväpapereita ja toimintoja, joita sijainen voi tarvittaessa käyttää ja kopioida.

Päiväkodin viskarikansion lisäksi halusin luoda viskareille myös henkilökohtaiset viskarikansiot, joihin kerätään jokaisen lapsen omat tehtävät, monisteet ja materiaalit. Motivoitunutta työskentelyä ja kiinnostuneisuutta tehostaa se, että lapset saavat omat kansiot. Omien henkilökohtaisten kansioiden avulla lapset oppivat myös työskentelemään itsenäisesti tehtäviä ja näkevät koko ajan itse miten he ovat kehittyneet. Lapset saavat myös tutkia omia kansioitaan ja selata, mitä he ovat jo saaneet aikaiseksi. Jokaiselle Meritähdet-ryhmäläiselle on luotu oma henkilökohtainen viskarikansio, johon kukin lapsi saa suunnitella kansilehtensä. Kansilehdessä on jokaiselle lapselle tärkeä aihe esimerkiksi Angry Birds tai monsteriautot. Lapset tunnistavat näin oman kansionsa ja ovat innostuneita kansion käytöstä.

3 5-vuotias päivähoidossa

Tämän opinnäytetyön tietoperusta sisältää oman pienryhmäni kehityksen oleelliset murroskohdat. Tietoperustaan sisältyy myös tietoa pienryhmästä ja esiopetusvalmiuksista. Teoriaa avataan myös Espoon kaupungin vasusta ja sen vaikutuksesta viskarikansion kehittymiseen.

Pedagoginen opettaminen nousee vahvasti esiin hankkeen tietopohjassa ja hankkeen käytössä. Päiväkodissa huomioidaan pedagoginen opettaminen ja vastuu sen näkymisestä päiväkodin toiminnassa on pääosin lastentarhanopettajilla. Pedagogiikka näkyy päivähoidossa kolmena ulottuvuutena - hoito, kasvatusta ja opettaminen (Karila & Lipponen 2013, 30). Varhaiskasvatussuunnitelma on uudistettu Espoon kaupungilla elokuussa 2017 mutta jokainen päiväkotitoiminta luo myös oman päiväkodin varhaiskasvatussuunnitelmansa. Päiväkodin varhaiskasvatussuunnitelma määrää, kuinka pedagoginen opettaminen huomioidaan päiväkodissa. Pedagogiikka näkyy päiväkodeissa päiväkodin lelujen, materiaalien ja tilojen lapsilähtöisyydessä. Pedagogisessa varhaiskasvatuksessa on tärkeää huomioida mahdollistetaanko päiväkodissa lapsen pedagoginen oppiminen ja uteliaisuus lapsilähtöisellä tavalla. Pedagoginen varhaiskasvatusta ottaa huomioon päivähoidossa tuetaanko lasta tutkimaan, kokeilemaan, onnistumaan ja epäonnistumaan. Merimurut-päiväkodissa tavarat ovat lapsien saatavilla ja he pystyvät harjoittelemaan tehtäviä myös itse toimintatuokioiden ulkopuolella.

Positiivinen pedagogiikka sisältää myös positiivisen opettajan. Kun opettaja on innostunut ja motivoitunut työstään, tarttuu se lapseen ja tulokset ovat vaikuttavampia. Sitoutunut opettaja kannustaa ja tukee lasten kehitystä omalla asenteellaan ja olemalla lapsille roolimallina. Positiivinen opettaja etsii lapsista vahvuuksia ja kannattelee heitä heikkouksien kohdalla. Opettajan rooli on toimia esimerkkinä ja sanallisesti kertoa lapsille heidän onnistumisistaan. Lasten onnistumisen kokemukset ja myönteinen palaute rohkaisee, innostaa ja tukee lapsia. (Leskisenoja 2017, 188-189.)

Positiivinen pedagogiikka pohjautuu myös viskaritoiminnassa hyödynnettävään huomioon hyvä-materiaaliin. Huomioon hyvä-materiaalissa etsitään lasten luonteen vahvuuksia ja hyödynnetään positiivista pedagogiikkaa. Positiivinen psykologia sisältää neljä osa-aluetta: kohottaminen haasteiden ja takaiskujen yli, toisiin ihmisiin liittäminen, luovuus, tuottavuuden ruokitseminen ja toisten auttaminen. Luonteenvahvuudet tunnustetaan ja pyritään toiminnassa hyödyntämään. Positiivinen psykologia toimii positiivisen pedagogiikan rinnalla. (Uusitalo-Malmivaara & Vuorinen 2016, 20-26; Keyes & Haidt 2003.)

Positiivisen pedagogiikan tukena hyödynnetään lämmintä vuorovaikutustapaa. Lämmin vuorovaikutustapa osoittaa lapsille aikuisen aidon kiinnostuksen ja turvan. Lämmin

vuorovaikutustapa sisältää lapsen kohtaamisen kiireettömästi, lapsen kuuntelemisen, lapsen arvostamisen ja lapsen kokemusten ymmärtämisen. Lämpimässä vuorovaikutustavassa aikuinen ymmärtää lasta sosiaalis-emotionaalisisessa tilanteessa ja luo lämpimän sekä turvallisen tunteiden ilmaisualustan lapselle. Aikuinen hyväksyy lapsen juuri sellaisena, kun hän on ja hyväksyy mahdolliset lapsen tunteenpurkaukset luokittelematta lasta hankalaksi. (Ahonen 2017, 78.)

Pedagogiikka voidaan naamioida myös leikiksi, jossa lapsi oppii parhaiten. Leikissä opettaja on kuitenkin määritellyt leikin tavoitteen ja sisällyttänyt leikkiin sisällölliset orientaatiot. (Helenius & Korhonen 2008, 110.) Pedagogiikka on osana päivittäisiä toimintoja sekä arjen aikatauluissa. Päivän sujuminen pedagogisesti on pitkän ja johdonmukaisen toiminnan tulos sekä jatkuvan suunnittelun tulosta. Pedagoginen opettaminen on lapsen yksilöllisten vahvuuksien ja heikkouksien arviointia, havainnointia sekä toiminnan sopeuttamista. Suunnittelu on tärkeä osa pedagogista opettamista ja päiväkodissa toimimista. Kuukausittain tehdyt suunnitelmat sekä toimintasuunnitelmat kunkin ryhmän kohdalla vahvistavat pedagogista toimintaa. (Helenius & Korhonen 2008, 186.)

3.1 5-vuotiaan kehitys

Piaget sekä Vygotski ovat korostaneet, että lapsi ei opi ellei ole aktiivisena osallisena toiminnassa (Karila, Kinos & Virtanen 2001, 173). Tähän varhaiskasvatuksen näkökulmaan ja teoriaan on helppo varhaiskasvattajana samaistua. 5-vuotias lapsi oppii tekemällä ja osallistumalla. Oma osallisuus sekä lapsilähtöisyys toiminnassa on huomattu 2000-luvulla tehokkaaksi osaksi päiväkotien arkea. 5-vuotias oppii nopeasti, on hyvin kiinnostunut kaikesta uudesta ja kiinnostuu haastavistakin asioista. 5-vuotias oppii paljon ystäviltään sekä muilta päiväkodin lapsilta. Tärkeää onkin huomioida vertaissuhteiden merkitys oppimisessa. Sosiaalisella vuorovaikutuksella ja vertaisryhmällä tiedetään olevan positiivisia vaikutuksia oppimiseen. (Marjanen & Marttila & Varsa 2013, 60.)

Aikuisen osallistuminen lasten keksintöihin ja oivalluksiin on tärkeää, mutta vaikutusmahdollisuuksien antaminen lapselle tukee positiivista kehitystä. Lapsille on voimaannuttavaa päästä osallistumaan päätöksiin ja toiminnan suunnitteluun. Suunnittelu sisältää myös sosiaalisen kehityksen ja voimaantuminen on riippuvainen toimintaympäristöstä sekä sen tarjoamista erilaista mahdollisuuksista. Osallisuus ja lasten päätäntävalta mahdollistaa myös lapsen ja aikuisen välille tasavertaisen pohjan, jossa on helpompaa suunnitella toimintaa yksilöille ja ryhmälle. (Virkki 2015, 9-11.)

Varhaiskasvattajat voivat ajatella osallisuutta kolmella eri asteella. Ensimmäisessä asteessa varhaiskasvattajat etsivät lapsista vahvuuksia omiin ideoihin. Toisessa vaiheessa

varhaiskasvattajat tukevat lapsia saavuttamaan ymmärryksen tehtävien tekoon ja aikuisten luomat tavoitteet. Kolmannessa osallisuuden vaiheessa varhaiskasvattajat ovat helposti lähestyviä lasten näkemyksille ja ehdotuksille sekä sisällyttää lasten ajatuksia käytäntöön. (Kangas 2016, 17; Karlsson 2005.)

5-vuotiaat suhtautuvat innokkaasti uuteen ja virikkeelliseen toimintaan. Ihmisen psykologinen kehitys -teoksessa tuodaankin esiin tärkeänä kohtana varhaislapsuudessa kognitiivisten tehtävien mahdollistaminen. Lapsi oppii luokittelemaan sekä vertailemaan havaintojaan ja oppimaansa. 5-vuotias pystyy palauttamaan muistiinsa jo opittuja edellisellä viikolla läpikäytyjä asioita. 5-vuotias kehittyä ja kasvattaa muistiaan sekä oppimiansa taitoja. (Nurmi ym. 2014, 29- 30.)

Mannerheimin Lastensuojeluliiton mukaan lapsi alkaa 4-vuotiaana innostua kielellisistä valmiuksista. Tärkeää on mahdollistaa kielellisiä toimintoja kuten lorut, laulut, riimit sekä leikkittely sanoilla ja äänneillä. 4-5 vuotiaan lapsen mielenkiinto saattaa ilmentyä yleisenä puheen sorinana sekä jatkuvana äänessä olemisena. Lapsi harjoittelee tunnistamaan oleelliset asiat kaikesta tiedosta mitä on oppinut sekä mistä on kiinnostunut. 4-5-vuotias kyselee varhaiskasvatuksessa eniten miksi kysymyksiä. Hän haluaa vastauksia omiin havaintoihinsa ja kuulemiinsa sekä näkemiinsä asioihin. 5-vuotias ei kuitenkaan vielä osaa selittää kaikkia ilmiöitä mitä näkee tai kuulee ja välillä ajatuksenjuoksu luokin täysin omia mielikuvia lapselle. (4-5 -vuotiaan älyllinen kehitys 2017.)

Nykypäivän 5-vuotias ymmärtää ja tietää paljon kehityksestä sekä teknologiasta. Uudessa varhaiskasvatussuunnitelmassa, joka julkaistiin 1.8.2017, onkin luotu erikseen teknologinen kehitysosio sekä teknologia osaaminen aihealueena. (Espoon varhaiskasvatussuunnitelma 2017.)Varhaiskasvatuksessa tueksi suositellaan ottamaan teknologiaa osaksi toimintaa mikäli vain mahdollista. Teknologiaa voidaan käyttää apuna ja tukena harjoittamalla samoja teemoja modernimmalla tavalla kuten esimerkiksi Ekapeli eskari. Ekapeli on matemaattinen peli iPadilla, jota hyödynnetään useissa esiopetuksissa Espoossa. Varhaiskasvatuskeskusteluissa vanhemmille ohjeistetaan erilaisia kanavia uuden tiedon jakamiseen ja opettamiseen lapsellensa. Teknologialla on tulevaisuudessa suuri rooli lapsen kehityksessä.

5-vuotias tunnistaa jo ajankulua. Meritähdet-ryhmässä lapset harjoittelevat päivärytmin tunnistamista ja laajemmin viikkorytmin sekä kuukausirytmien hahmottamista. Päivä- ja viikkorytmi ovat jo täysin tuttuja lapsille ja he saavatkin vastata ja selittää kunkin päivän sisältöä kysyttäessä päivän kulusta. Meritähdet-ryhmässä lapset osaavat kertoa yksityiskohtaisesti päivän kulun aamupalasta kotiinlähtöön. 5-vuotias ymmärtää varhaiskasvattajan kertoessa, että hänet tullaan hakemaan iltapäivällä päivähoidosta tai

puistosta. Näin lapsi osaa itse määrittää, kuinka kauan aikaa kuluu kunnes hänet haetaan päivähoidosta kotiin.

5-vuotias jaksaa keskittyä ja tehdä tehtäviä yhtäjaksoisesti noin 30 minuuttia. Sanallisia ohjeita ymmärretään kohtalaisesti ja lapsi pystyy hahmottamaan ohjeet edessä olevalle paperille. Osalle lapsista sanallisten ohjeiden ymmärtäminen ja niiden mukaan toimiminen on hyvin haastavaa. Sanallisten ohjeiden seuraaminen onkin noussut yhdeksi suurimmista harjoituksen kohteista pienryhmässämme.

5-vuotias on kiinnostunut maailmalla tapahtuvista asioista ja kaikesta mitä näkee. Varhaiskasvattajana tärkeää onkin havainnoida koko ajan lasten mielenkiinnon kohteita ja tuottaa näistä materiaaleja. Lapset ovat hyvin motivoituneita sekä innostuneita oppimaan omista mielenkiinnon kohteistaan. Oman pienryhmän sisältöä voi kysyä 5-vuotiaalta ja suunnitella sitä yhdessä lapsilähtöisesti osallistamalla lapsia. Uudessa varhaiskasvatussuunnitelmassa onkin isona osana tarkastelu nimenomaan lapsen mielenkiinnon kohteiden mukaan. Tärkeää on osallistaminen, yhteisöllisyys, mielenkiinnon kohteet sekä lapsi itse. (Espoon varhaiskasvatussuunnitelma 2017)

5-vuotias oppii parhaiten levänneenä sekä motivoituneena. Pienryhmät ovat jaksamisen kannalta tehokkainta sijoittaa aamupäiville. Lapset jaksavat keskittyä tehtäviin sekä ohjeisiin aamupalan ja hyvien yöunien jälkeen.

3.2 Esiopetusvalmiudet

Esiopetusvalmiuksiin kuuluu lapsen itseluottamus ja sen vahvistaminen. Viskarituokioissa kannustamme ilmaisemaan vapaasti itseään luovilla tavoilla muun muassa näyttelemällä satuja, leikkimällä, laulamalla ja riimittelemällä. Edellä mainitut työskentelytavat vahvistavat lasten itseluottamusta sekä rohkaisevat toimimaan ryhmän edessä.

Esiopetusvalmiudet tukevat lasta siirtymään esiopetukseen. Esiopetusvalmiuksia opetettaessa opettajan on tärkeää huomioida tuokioissa, että tuokiot tukevat lapsia esiopetusvalmiuksien saavuttamisessa. Päivähoidossa on tärkeää erottaa oppimista kehittävät toiminnot ja harjoitukset liian vaativista ja osaamista edellyttävistä harjoituksista. Lasten harjoitusten ja tehtävien oikein tekemisen sijaan esiopetusvalmiudet korostuvat työskentelytaidoista. Työskentelytaitoihin sisältyy esiopetusvalmiuksissa keskittyminen, tarkkaavaisuus, oman toiminnan ohjaus, päättely, vuoron odottaminen, puheen vuoron pyytäminen viittaamalla sekä itsenäinen työskentely. (Koivunen 2009, 42-46).

Lapsen sosiaalista kehitystä korostetaan esiopetuksessa erityisesti sillä ensimmäisellä luokalla ja ala-asteella vaaditaan hyviä sosiaalisia taitoja. Keskitymme siis esiopetusvalmiuksissa

erityisesti sosiaalisiin valmiuksiin. Lasten on tärkeä oppia onnistumisen kokemuksia sekä pettymyksiä ja niiden sietokykyä ennen esiopetukseen ja koulumaailmaan astumista.

Tavoitteena ja toiminnan perimmäisenä tarkoituksena on mahdollistaa mahdollisimman kivuton ja helppo siirtyminen esiopetukseen päivähoidon puolelta. Tavoitteena päiväkodillamme ei ole lähettää jo lukemiseen kykeneviä lapsia esiopetukseen vaan tutustuttaa lapset kirjaimiin ja numeroihin. Tärkeänä pidämme myös viikkorytmin hahmottamisen ja yleisen kokonaiskuvan hahmottamista vuoden kulusta sekä sen sisällöstä. Esiopetusvalmiuksiin päiväkodissamme kuuluu pedagogisen kasvatuksen, opetuksen ja hoidon kokonaisuus.

Esiopetusvalmiuksien takaamisella Merimurut-päiväkodissa tarkoitetaan numeroiden hahmottamista, kirjainten tunnistamista sekä oman nimen kirjoittamista.

Esiopetusvalmiuksiin kuuluu myös hienomotoriset taidot sekä kielelliset valmiudet. Viereisen päiväkotimme esiopettaja on nostanut tärkeiksi valmiuksiksi esiopetuksessa myös keskittymisen ja kuuntelemisen, sanallisten ohjeiden mukaan toimimisen, työrauhan antamisen muille lapsille sekä rohkeuden olla omana yksilönä ryhmässä. Viskarikansio keskittyy kokonaisvaltaisesti kaikkiin osa-alueisiin, jotka tukevat lapsen siirtymistä päivähoitosta esiopetuksen piiriin. Esiopetusvalmiuksia tarkastellaan hyvin eri tavoin sillä opetussuunnitelmasta ei erikseen löydy viskaritoimintaa. Vaatimuksia taitotasojen saavuttamiseen on hyvin haastavaa määritellä laajemmassa mittakaavassa muuten kuin oman Merimurut-päiväkodin esiopetusvalmiuksien perusteella. Laajemmassa mittakaavassa tulisi kehityksessä tutustua muihin päiväkoteihin sekä heidän varhaiskasvatussuunnitelmaansa ja erityisesti viskaritoimintaan.

3.3 Pienryhmätoiminta

Pienryhmätoiminnassa tulee huomioida syksyn alussa pienryhmän ryhmäytyminen ja yksilöllinen kartoitus. Varhaiskasvattajan tehtävänä on tehdä syksyn alussa pohjakartoitus taitotasosta ja jokaisen lapsen henkilökohtaisista vahvuuksista sekä tuen tarpeista. Kartoituksen jälkeen toimintasuunnitelmaa ja pienryhmätuokioiden sisältöä on helpompi suunnitella mahdollisimman tehokkaaksi ja juuri kyseiselle ryhmälle toimivaksi.

Pienryhmä toimii samalla vertaisryhmänä lapsille. Vertaisryhmässä oppiminen on yhteinen kokemus. Oppiminen tapahtuu yhdessä ja tavoitteet ovat kaikilla yhteiset pienryhmässä. Tehtävät tehdään yhdessä ja toiminta on aina samassa pienryhmässä. Vertaisryhmän avulla lapsi oppii tavoitteisiin sitoutumista sekä yhteisöllisyyden tunnetta. Vertaisryhmässä lapsi

oppii tehtävien lisäksi sosiaalisia taitoja, empatiakykyä ja toisen huomiointia. (Marjanen ym. 2013, 60-61.)

Yksilön kehittyminen ja omien vahvuuksien löytäminen on usein onnistuneesta ryhmästä lähtöistä pienryhmätoiminnassa. Ryhmädynamiikan toimiessa lapset kannustavat toisiaan, haastavat toisiaan positiivisella tavalla, antavat jokainen oman panoksensa ryhmään ja harjoitellaan yhdessä luovaa tapaa lähestyä uusia haasteita sekä harjoitteita. Toimiva ryhmä ja onnistumisen kokemukset voidaan havainnoida yksilötasolla sekä ryhmätasolla. (Norrena 2017, 127.)

Pienryhmässä lapset ryhmäytyvät päiväkodin sisällä pienemmäksi ryhmäksi. Meritähdet-ryhmässä ollaan yhtenäisesti ylpeitä saavutuksesta olla päiväkodin vanhin. Ystävyysuhteiden vahvistaminen ja kannattelu edesauttaa oppimista ja uusien asioiden sisältämistä. Yhteiset onnistumisen kokemukset yhdistävät pienryhmäläisiä ja haasteet kohdataan yhdessä. Pienryhmässä harjoitellaan auttamista ja avun saamista. (Marjanen ym. 2013, 34-35.)

Pienryhmissä tuetaan lasten oppimisen iloa ja onnistumisen kokemuksia. Lapsille luodaan myönteisiä tunteita ja mahdollistetaan luovuus. Pienryhmissä lasten omaa minäkuvaa vahvistetaan ja rohkeutta olla oma itsensä. Lapsille opetetaan Huomaa hyvä-materiaalien innoittamana etsimään itsestä ja ystävistä positiivisia vahvuuksia. Pienryhmissä painotetaan jokaisella kerralla lapsen onnistumisia ja vahvuuksia kannustavalla otteella. Huomaa hyvä-materiaali antaa pohjan lasten vahvuuksien bongaamiseen. (Uusitalo-Malmivaara & Vuorinen 2017, 22.)

Pienryhmässä saattaa taitotaso vaihdella paljon ja tämän vuoksi onkin tärkeää tunnistaa yksilölliset haasteet. Yksilöllisten haasteiden tunnistettaessa osataan lapselle suunnitella oma polku ja tehtävät. Syksyn edetessä jokaiselle lapselle voidaan luoda keskustelussa vanhempien kanssa varhaiskasvatussuunnitelma, jossa asetetaan tavoite keväälle mihin pyrimme ja mitä lähdemme yhdessä työstämään.

Pienryhmässä nousee lapsilla usein roolit esiin. Ryhmästä löytyy johtaja, joka on äänessä koko ajan ja pyrkii vakuuttamaan muut lapset omista taidoistaan. Ryhmästä usein myös löytyy vetäytyjä, joka sanoo harvoin ääneen omaa mielipidettään tai pyytää apua ongelmatilanteessa. Ryhmästä saattaa löytyä myös ryhmän hauskuuttaja, joka peittää hassuttelun alle epävarmuutensa ja vaikeudet tehtäviin keskittymisessä. Roolit on hyvä tunnistaa ja luoda pienryhmätoiminnasta mahdollisimman toimiva ja yksilöllinen, jotta se vastaa jokaisen ryhmäläisen tarpeisiin. (Marjanen ym. 2013, 22.)

Pienryhmässä toimitaan ryhmässä ja yksilöinä. Yksilö työskentelyssä tulee ottaa huomioon lapsen oma aktiivisuus ja mielenkiinnonkohteet. Lapselle tehtävien ollessa mielenkiintoisia hän aktiivisesti haluaa myös niitä tehdä ja kehittää itseään. Lapsi olisi hyvä osallistaa tehtävien ja aihepiirien valintaan. (Karling ym. 2009, 72.)

Kiinnostavat asiat motivoivat lasta harjoittelemaan ko. taitoja myös suunniteltujen toimintatuokioiden ulkopuolella. Lasten osallistaminen ja ajatus lasten omasta aktiivisuudesta tukee uutta Espoon varhaiskasvatussuunnitelmaa.

Pienryhmät ryhmäytyvät hyvin nopeasti ja alkuun onkin tärkeää luoda turvallinen ja rauhallinen toimintaympäristö. Ryhmässä etenemisen ja oppimisen näkökulmasta on tärkeää luoda lupa epäonnistua ja turvallinen alusta sen tekemiselle. Lapset ovat ryhmässäni oppineet syksyn aikana kannustamaan toisiaan ja auttamaan kaveria vaikeissa kohdissa naureskelun sijaan. Pienryhmätoiminta luo myös yhteenkuuluvuutta sekä vahvistaa ikäluokan keskinäistä sidettä vahvemmaksi. Pienryhmissä varhaiskasvattaja pystyy puuttumaan ja havainnoimaan tehtäviä tehdessä tarkemmin lapsen toimintaan ja kehitykseen.

Merimurut-päiväkodissa jokaisen pienryhmätuokion sisältö on suunniteltu etukäteen ja kirjattu toimintasuunnitelmaan. Suunnittelu on tärkeää, jotta saadaan luotua johdonmukainen tapa edetä opittavissa asioissa sekä koko tulevan kuukauden näkee etukäteen tehdyistä toimintasuunnitelmista. Ennakoivalla toiminnalla ja suunnitelmilla saadaan kaikki opetustilanteet käytettyä mahdollisimman tehokkaasti ja tuottavasti.

Merimurut-päiväkodissa pienryhmät koostuvat kolmesta eri ikäluokasta. Kolmella kasvatusvastuullisella varhaiskasvattajalla on kullakin oma pienryhmänsä.

Lastenhoitajallamme on päiväkodissamme pienimmät lapset eli 1-2-vuotiaat.

Päiväkodinjohtajallamme, joka toimii myös toisena lastentarhanopettajana, on keskimäinen ikäluokka 2-4-vuotiaat. Itselläni on päiväkodin vanhimmat lapset eli viskarit, jotka siirtyvät esiopetukseen.

Pienryhmätoiminta on eroteltu toimintasuunnitelmaamme ja mukautamme jokaiselle ryhmälle erikseen materiaalit, harjoitukset ja tehtävät.

Pienryhmät toimivat päiväkodissa kerran viikossa. Pienryhmätuokiot aloitetaan yhdeksältä aamulla ja lopetetaan kymmeneltä siirryttäessä ulkoilemaan. Pienryhmätuokio on pieni osa päiväkodin päivää mutta toiminta on erittäin oleellinen osa lasten kehitystä ja koko toimintaviikkoa. Pienryhmätuokio on yksi odotetuimmista viikon toiminnoista päiväkodissamme.

Tuokiot sisältävät aina tehtäviä draaman kautta, kielellisesti, pöytätehtävien parissa tai leikin avulla. Pienryhmissä jokainen ryhmä saa harjoittaa harjoitteita oman ikäryhmän tason

mukaisesti. Pienryhmissä harjoitellaan useita eri osa-alueita ja tuetaan esiopetusvalmiuksien saavuttamista.

3.4 Espoon kaupungin varhaiskasvatussuunnitelma

Espoon kaupunki julkaisi uuden varhaiskasvatussuunnitelman 1.8.2017. Suunnitelma otettiin käyttöön kaikissa Espoon kaupungin päiväkodeissa. Uusi varhaiskasvatussuunnitelma tuli täydentämään aikaisempia. Uutena muutoksena ja näkökulmana koko varhaiskasvatussuunnitelmassa toimii lasten osallistaminen ja lapsilähtöisyys. (Espoon varhaiskasvatussuunnitelma 2017)

Uudessa varhaiskasvatussuunnitelmassa tuodaan esiin pedagogiikan toteuttaminen. Siihen sisältyy kielten rikas maailma, ilmaisun monet muodot, minä ja meidän yhteisömme, tutkin ja toimin ympäristössäni sekä kasvan ja kehityn. Nämä osa-alueet sisältävät lasten kehityksen ja toimimisen päiväkodin arjessa. Toiminta päiväkodeissa suunnitellaan pedagogisesti ja vastaamaan uuden varhaiskasvatussuunnitelman periaatteita ja suosituksia. Kaikissa osa-alueissa tuetaan lapsen oma-aloitteellisuutta ja osallistumista päiväkodin arjen suunnitteluun. Uuden varhaiskasvatussuunnitelman myötä myös lapset osallistuvat päiväkodeissa järjestettäviin varhaiskasvatuskeskusteluihin. (Espoon varhaiskasvatussuunnitelma 2017).

Espoon varhaiskasvatussuunnitelma antaa laajat raamit päiväkotien toiminnalle. Jokainen päiväkotikiitos luo päiväkodin varhaiskasvatussuunnitelmansa eli ryhmävasun. Ryhmävasu sisältää päiväkodin sisällä olevien pienryhmien tavoitteet ja koko ison ryhmän toiminnan. Ryhmälle tehty suunnitelma sisältää päiväkotien omakohtaiset suuntaukset, painotukset ja erikoistumiset. Päiväkodeilla on siis yhteinen Espoon kaupungin varhaiskasvatussuunnitelma, josta he soveltavat omalle päiväkodille ryhmävasun.

Espoon varhaiskasvatussuunnitelma 2016 ei keskittynyt lasten osallistamiseen tai vanhempien osallistamiseen päiväkodin arjessa. Uusien muutosten myötä pyritään myös antamaan enemmän vaikutusmahdollisuuksia vanhemmille päiväkodin toimintaan. Uusi 2017 julkaistu varhaiskasvatussuunnitelma tukee lasten siirtymistä esiopetukseen sisältämällä samat pedagogiikan perusteet kuin esiopetussuunnitelmassa (Ahonen 2017, 162).

Kielten kehittyminen auttaa lasta ja tukee häntä eri osa-alueissa. Lapsen sosiaali-emotionaaliset taidot kehittyvät sillä kieli toimii itsesäätelyn tukena. Kielellinen osio sisältää lapsen vuorovaikutustaidot, kielen ymmärtämisen taidot, puheen tuottamisen taidot, kielen käytön taidot, kielellisen muistin, sanavaraston ja kielitietoisuuden. (Ahonen 2017, 168-189.)

Viskarikansio on rakennettu vastaamaan pedagogista sisältöä varhaiskasvatussuunnitelmasta ja pohjautuu suunnitelman sisältöihin. Viskarikansion tavoitteena on olla vuorovaikutuksessa

pienryhmässä ja tukea kielten rikasta maailmaa. Viskarikansio ottaa huomioon myös monikulttuurisuuden ja kulttuurit. Aistiseikkailu käsittelee kansiossa eri kulttuureja ja teemojen avulla tutustumme eri maihin, kulttuureihin ja heidän tapoihinsa. Äidinkielen osio keskittyy kielelliseen muistiin ja sanavarastoon sekä saduttaminen kielen käyttötaitoihin.

Saduttamisessa käytetään apuna dialogisia tekniikoita. Tekniikkoihin sisältyy osoittaminen ja eleet, kysymysten käyttö, valitseminen vaihtoehdoista, lauseen täydentäminen, mieleen palauttaminen, vuorolukeminen ja laajentaminen. Kysymysten käytössä lapsille esitetään apukysymyksiä, joiden avulla tarina ja kertomus muodostuu kokonaiseksi. Osoittamalla ja eleillä voidaan hyödyntää kirjaa ja kuvia apuna. Kuvia osoittamalla voidaan luoda tarinaa. Vaihtoehdoissa lapselle esitetään kaksi tai useampi vaihtoehto, joista hän saa valita. Valinnoissa voidaan harjoitella nimeämistä, kuvailua ja tunneilmaisua. Täydennyskertomuksissa aikuinen aloittaa tarinan ja lapsi jatkaa tarinaa. Mieleen palauttaessa lapselle esitetään kysymyksiä tarinasta, joka luettiin. Tällä tekniikalla hahmotetaan lapsen keskittymiskyky sekä sisäistäminen. Vuorolukemisessa tuetaan ja kannustetaan lasta kertomaan kirjan kuvista omin sanoin. Laajentamisessa kirjan tarinaa voidaan hyödyntää ja laajentaa lapsen omaan elämään, perheeseen, ystäviin ja mielenkiinnonkohteisiin. (Mäkinen ym. 2017, 28-29.)

Ilmaisun monet muodot näkyvät tunneoppiharjoituksissa ja leikkiharjoituksissa, jotka rinnastuvat aina käsiteltävään teemaan pienryhmässä. Ilmaisun monet muodot sisältävät kuvaamataidon ja itsensä ilmaisun, jota tuetaan pienryhmissä mm. kuvittamalla oma satu. Meritähdet harjoittelivat myös itsensä ilmaisua rakentamalla syksyllä 2016 omat legorakennelmat, jotka kuvattiin, tulostettiin ja liimattiin heidän henkilökohtaisiin viskarikansioihinsa.

Minä ja meidän yhteisömme näkyy viskarikansiossa ja viskaritoiminnassa lasten kanssa käytävissä teemoissa pienryhmissä. Viskarit harjoittelevat pohtimaan oikeaa ja väärää eli eettistä ajattelua. Viskaritoiminnassa huomioidaan muut ryhmäläiset ja teemojen ympärillä keskustellaan esiin tulevista eettisistä kysymyksistä. Eettisten ongelmien pohdintaa ja ihmettelyä saattaa syntyä ryhmäläisille eri tehtävistä tai kuvista. Ryhmässä käytetään aikaa näiden mielteiden purkamiseen ja käsittelyyn.

Tutkin ja toimin ympäristössäni näkyy viskaritoiminnassa tutkimalla luontoa ja keräämällä erilaisia luonnonmateriaaleja tehtäviä varten. Viskarit rakensivat omat vaakapuntarit henkareista, jotta voivat tutkia esineiden painoeroja. Lapset tutkivat ja toimivat rakentamalla tarvikkeita mm. varhaiskasvatuksen matematiikkaa varten. Metsämatikka, tukee tutkin ja toimin osa-aluetta vahvasti kansion luonnontieteiden osiossa.

Viskarikansio perustuu varhaiskasvatussuunnitelman pedagogiselle pohjalle sovellettuna Merimurut-päiväkotiin. Viskarikansio pyrkii sisällöllään tukemaan lasten siirtymistä esiopetukseen tarvittavilla valmiuksilla.

4 Viskarikansion teoreettinen sisältö

Viskarikansio sisältää erilaisia osa-alueita. Viskarikansio on kehitetty pohjautuen varhaiskasvatussuunnitelman perusteisiin sekä pedagogisen toiminnan viitekehykseen (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2016, 36). Kansion tarkoituksena on kehittää lasta kokonaisvaltaisesti suunnittelemalla, ohjaamalla ja viemällä harjoitukset käytäntöön. Kansio sisältää työskentelyä pöydän äärellä, leikkejä ja lattiaharjoituksia. Pöydän ääressä tehtävät harjoitukset ovat monisteita sekä erilaisia harjoituksia, joissa opetellaan mm. leikkaamista, liimaamista, kynätehtäviä ja kaiken kaikkiaan hienomotorisia taitoja. Lattiaharjoitukset suoritetaan päiväkodin isossa huoneessa lattialla ja jokainen saa oman istuinalustan. Lattiaharjoituksissa poistutaan pöydän äärestä ja siirretään harjoitukset lattialle. Lattiaharjoituksiin kuuluu matematiikan sarjoittaminen, sadutus, pelit sekä tunneoppi. Leikit sijoittuvat kaikkiin huoneisiin ja pohjautuvat aina käynnissä olevaan teemaan.

Viskaritehtävät sisältävät hahmotustehtäviä, yhdistystehtäviä, tunnistustehtäviä, käsitteitä ja termejä. Tehtävät sisältävät erilaisia monistetehtäviä kaikista edellä mainituista osa-alueista. Tehtävät kehittävät ja vahvistavat jo opittuja asioita. Tehtävien tarkoitus on myös harjoittaa lapsen kuuntelemisen taitoa ja tulkintaa sanallisten ohjeiden perusteella. Visuaalinen hahmotus on hyvin vahva nykyajan lapsilla iPadien sekä muiden tietoteknisten laitteiden vuoksi. Tämän johdosta sanallisten ohjeiden perusteella toimiminen on osoittautunut hyvin haastavaksi monelle 5-vuotiaalle. Tehtävissä harjoitetaan kokonaisvaltaisesti lapsen vuorovaikutustaitoja, hahmotusta, matemaattisia taitoja, kielellisiä taitoja sekä hienomotoriikkaa.

4.1 Aistiseikkailu

Aistiseikkailu-sarja on Sanna-Leena Saarisen kirjoittama opetusmateriaali varhaiskasvatukseen. Aistiseikkailu-sarjan avulla varhaiskasvatuksessa lapsen moniaistisuus, sensorinen integraatio, kielelliset valmiudet osana kognitiivista ja sosiaalista kehitystä, kuuntelemisen taito, vuorovaikutustaidot ja leikkiminen kehittyvät. (Saarinen 2016.)

Aistiseikkailu-sarja sisältää erilaisia satuja, jotka sisältävät liikunnallisia ehdotuksia,

kädentaidon ja musikaalisia vinkkejä. Aistiseikkailun pedagoginen pohja on selkeä ja hyvin sisäistettävissä. Tärkeä osa Aistiseikkailu-sarjassa on lapsen kielellisen kehityksen tukeminen lorujen sekä satujen avulla. Liikuntakasvatus nousee esiin liikunnallisissa osioissa, joissa jokaisesta sadusta pystyy järjestämään ohjatun liikunnallisen tuokion lapsille sadun pohjalta. Vuorovaikutuksen harjaantuminen ja tukeminen ovat esillä viskarikansion materiaaleissa. Aistiseikkailun tehtävät harjaannuttavat lasten hienomotorisia taitoja. (Saarinen 2016, 14-36.)

Kokonaisuutena Aistiseikkailu-sarja pyrkii lapsen esteettiseen kasvatukseen. Varhaiskasvattajia Aistiseikkailu-sarja tukee dokumentoinnin kehittämisessä ja oman työn kehittämisessä. Aistiseikkailu-sarja auttaa varhaiskasvattajia kehittämään luovia ja osallistavia harjoituksia lapsille. Aistiseikkailu tekee päiväkodin arjesta lapsilähtöisempää. Espoon kaupungin uusi varhaiskasvatussuunnitelma painottaa nimenomaan lapsilähtöisyyttä.

Merimurut-päiväkodissa käydään Aistiseikkailu-satu yhdessä lukien läpi ja käsitellään sen pääkohdat. Sadun lukemisen jälkeen päiväkodissa jakaudutaan pienryhmiin. Viskareiden pienryhmä siirtyy satua käsitellessä pöytätoihin. Pöytätyössä käydään satu kuvitettuna läpi sekä tehdään sadun pohjalta suunnitellut tehtävät. Meritähdet-ryhmän tehtävät eivät ole Aistiseikkailu-sarjasta materiaaleja. Olen itse suunnitellut Aistiseikkailu-sarjaa vastaavat tehtävät Meritähkien viskarikansioon sekä osaksi toimintasuunnitelmaa.

Aistiseikkailu-satua käydään läpi kolme viikkoa kerrallaan. Pienryhmien osuudet koostuvat pöytätoista, lattiatöistä sekä leikkiosuudesta. Kaikkien päiväkodin 19 lapsen kanssa tehdään liikunnallinen osuus liikuntatuokiassa. Kädentaitotuokiota varten suunnitellaan varhaiskasvattajien kesken yhtenäinen askartelu. Askartelu on sopeutettu jokaisen ryhmän omiin kehitystasoihin. Aistiseikkailu-sadut käydään hyvin perusteellisesti läpi Merimurut-päiväkodissa.

Merimurut-päiväkodin toiminta pohjautuu vahvasti Aistiseikkailun teemoihin, joten viskarikansio sisältää myös paljon teemaan rinnastettuja tehtäviä. Kirjasarjasta käytettiin jo aikaisempina vuosina kirjasarjan ensimmäistä osaa. Tällä hetkellä päiväkodissa jokainen pienryhmä toimii, Aistiseikkailu -kirjan Matka Maailman Ympäri Alkaa, mukaan. Kirjasta luetaan pienryhmissä satu, jonka pohjalta askarrellaan satuun liittyvä työ tai tehdään sadun pohjalta liikuntasuoritteita.

Aistiseikkailu-kirjasarja rakentuu eri saduista, joissa on aina päähenkilö. Päähenkilö seikkailee sadussa aina eri ympäristössä, esimerkiksi tietyssä maassa tai metsässä. Aistiseikkailu-sadun sisältöä tukee musiikkivinkit, kädentaitovinkit sekä leikki- ja toimintavinkit. Varhaiskasvattaja voi käyttää näitä tukena opetuksessa.

Aistiseikkailun materiaaleihin kuuluu Aistiseikkailu-kortit. Kortit sopivat jokaiseen satuun ja sisältävät sadun sisältämiä esineitä sekä asioita. Aistiseikkailuun yhdistyy kokonaisvaltainen oppiminen musiikin, kuvaamataidon, liikunnan, leikin ja toiminnan osalta. Aistiseikkailun kirjojen avulla on helppoa jaksottaa oppimista sekä toimintaa eri kuukausille. Päiväkoti Merimuruissa päätettiin käydä sadut rauhassa yksi kerrallaan läpi ja antaa aikaa sadun sisäistämiseksi. Isompien lasten kanssa voidaan edetä käsitellen yksi satu viikossa. Aistiseikkailuissa hahmo on aina lapsia kiinnostava ja he kokevat lähtevänsä matkalle hahmon kanssa. Eläytymistä satuun voidaan korostaa vielä esimerkiksi käsinukeilla. Merimurut-päiväkodissa on askarreltu käsinukkeja ja pahvisia satuhahmoja. Käsinuket ja pahviset satuhahmot otetaan aina esiin, kun satua käsitellään tai lähdetään matkalle.

Aistiseikkailu-materiaalien pedagogiikka on suunniteltu sekä varhaiskasvatuksen pariin päiväkoteihin että esiopetukseen. Materiaalia on helppo soveltaa eri ikäryhmille. Toimintaa voi suunnitella sekä ryhmä- että yksilötasolla.

Aistiseikkailu 2 kirjassa sanotaankin: ” Aistiseikkailu-materiaalit asettavat toiminnalle yleiset tavoitteet, joihin voidaan myös yhdistää lasten henkilökohtaisia tavoitteita. Materiaalien on tarkoitus mahdollistaa pitkäjänteinen suunnitelmallinen toiminta, joka kuitenkin on tarpeeksi väljä lasten henkilökohtaisten tarpeiden ja ideoiden huomioimiseen.” (Toikka, 2016, 18.)

Viskarikansioon on luotu Aistiseikkailu-satuihin liittyvät paperiset pöytätehtävät sekä kehittävät harjoitukset sadun ympärille. Matka maailman ympäri alkaa-materiaali sisältää seikkailuita Suomessa, Pohjoismaissa, Venäjällä, Saksassa, Lontoossa, Unkarissa, Italiassa, Afrikassa, Saharassa sekä Etelämantereella. Kaikissa maissa seikkaillaan kolme viikkoa kerrallaan. Viskarituokioissa ensimmäisellä viikolla luetaan satu sekä käsitellään sadun sisältöä. Tämän jälkeen siirrytään pienryhmässä pöytätehtävien pariin, jossa tehdään sadun pohjalta kehitettyjä tehtäviä. Tehtäviin sisältyy aiheen päähenkilö esimerkiksi Kille Kani, Milli Muurahainen, Maatuskamummo tai Bella-prinsessa.

Pöytätehtävät alkavat hahmon värittämisellä. Tämän jälkeen tehtävät sisältävät mm. kulkuneuvojen tunnistamista, leikkaamista, liimaamista, yhdistämistä, vuodenaikojen hahmottamista, kasvien tunnistamista ja värittämistä. Näiden tehtävien tarkoituksena on opetella erilaisten materiaalien käsittelyä, hienomotoriikkaa ja kehittää lasten hahmotuskykyä. Tehtävät ovat hyvin laajoja ja tämän takia pöytätoita saatetaan jatkaa seuraavan viikon pienryhmässä. Kolmannella pienryhmäkerralla sadutetaan satuun liittyen tai toimitaan sadun sisällön mukaan. Tällöin toimitaan aktiivisessa muodossa pois pöytätyöskentelystä. Kille Kani seikkaili lasten torimatalla ja kirjassimme ylös kaikki matkaan liittyvät asiat ja ostokset. Milli Muurahaisen kanssa lähdettiin metsään hankkimaan askarteluihin liittyviä materiaaleja ja Maatuskamummo valmisti vieraille ruokaa päiväkodin

pikkuhuoneessa. Maatuskamummon teeman ympärille rakennettiin kauppaleikki sekä kävimme kaupassa yhdessä rakennetussa kauppaleikissä.

Saduissa hahmojen vieraillessa vieraisa maissa tarkoituksena on tutustua sadun sisältöön sekä käsiteltävään maahan yleisesti. Satujen alkaessa kysytään, onko joku lapsista matkustanut kyseiseen maahan tai onko lapsella esimerkiksi kaksoiskansalaisuus kyseiseen maahan. Päiväkodissamme on hyvin vähän monikulttuurisuutta. Kahdella lapsella on äidinkielenään jokin muu kuin suomi. Molemmat lapset kuitenkin ymmärtävät suomea täydellisesti ja oma kieli alkaa jo selvästi väistyä toiseksi kieleksi. Tämän vuoksi päiväkodissamme käsitellään paljon monikulttuurisuutta ja sitä pidetään rikkautena. Tavoittemme on, että lapsista kasvaisi mahdollisimman ymmärtäviä, sopeutuvaisia sekä tietoisia monikulttuurisuudesta. Monikulttuurisuus on ollut nousussa päiväkodeissa yhä enemmän ja enemmän.

Lapsille on hyvin tärkeää opettaa asioita muista kulttuureista ja tavoista. Kirja auttaa lapsia ymmärtämään eri kieliä, kulttuuria ja tapoja. Harjoitteleminen maiden kielestä heitervehdyksen ja laitamme sen askartelemaamme Matka maailman ympäri -puuhun.

4.2 Varhaiskasvatuksen matematiikka

Matematiikasta varhaiskasvatuksessa on tehty useita tutkimuksia ja uusimpien mukaan ollaan huomattu kuinka matemaattinen oppiminen tukee lasta varhaiskasvatuksessa, jo ennen koulun puolelle siirtymistä. Varhaiskasvatuksessa matematiikka ilmenee eri tavalla kuin koulussa ja eri välineisiin tukeutuen. Matematiikkaa on tärkeää lähestyä rauhallisesti ja kärsivällisesti. Lapselle termien ja käsitteiden opettaminen on täysin turhaa ennen kuin hän on saanut tutustua matematiikkaan omilla ehdoillaan, ilman termejä. Matikasta Moneksi-kirjassa tuodaan esiin Vaga-Nemènyi -menetelmä, joka näkyy Merimurut-päiväkodissa opetettavassa varhaiskasvatuksen matematiikassa. (Salminen & Kajetski 2013, 8-9.)

Kasvatusvastuullisen henkilön asennoituminen on myös oleellista matematiikan opetuksessa. Omakohtaiset kokemukset heijastuvat omaan opettamiseen. Tärkeää on olla tarpeeksi kattava tietopohja ja kyky soveltaa erilaisia matemaattisia harjoituksia, jotta ne olisivat mahdollisimman tuottavia. Matikasta moneksi -kirjan mukaan ja virallisten tehtävien täysin yksisuuntainen noudattaminen ei ole välttämätöntä. Matematiikkaa opettaessa kuten monessa muussakin varhaiskasvatuksen opetustilanteessa voi joutua soveltamaan metodeja ja hyväksymään mahdolliset helpotukset. (Salminen & Kajetski 2013, 13)

Matematiikan opettaminen on pitkälti lasten havainnointia ja osaamisen arviointia. Havainnoimalla pystytään hahmottamaan lapsen oppimista sekä matemaattisia taitoja. Matematiikkaa on hyvä opettaa lapsille pienryhmissä, jossa pystyy keskittymään pienempään

ryhmään sekä selvästi opettamaan tehtäviä lapsille. Opettajalle tärkeää on myös kirjata ylös lapsen oppiminen sekä kehittyminen. Tulevien tuntien tai opetustuokioiden suunnittelu on paljon helpompaa näiden merkintöjen pohjalta. Merkintöjä on myös hyvä käyttää, kun keskustellaan lapsen varhaiskasvatussuunnitelmasta tai kehityksen tasosta esimerkiksi vanhempien kanssa. (Salminen & Kajetski 2013, 11-12.)

Lapsen oma motivaatio on myös hyvin oleellinen osa oppimista. Aikuisistakin voi olla vaikeaa oppia mikäli ei ole innostunut aiheesta. Tällöin teoria tai käytäntö eivät jää aivoihin muistiin. Lapsella asia on täysin samoin. Mikäli opetellaan asiaa mikä ei kiinnosta on keskittyminen lyhytkestoisempaa ja energian kulutus paljon suurempaa. Myönteinen oppimisympäristö sekä opettajan apu auttavat lasta oppimaan tehokkaammin. Matikasta moneksi -kirjassa ilmaistaankin, kuinka tärkeää on olla tietoinen matematiikan uudistuksista sekä tämän päivän matematiikan opetuksesta varhaiskasvatuksessa niin, että sitä pystyy luontevasti soveltamaan arkitilanteisiin, musiikkiin, luonnontietoon, liikuntaan ja muihin osa-alueisiin. (Salminen & Kajetski 2013, 12-13.)

Lasten varhaiskasvatuksen matematiikkaan tulisi kiinnittää huomiota jo ennen kouluun siirtymistä. Viimeistään esi- ja alkuopetuksessa tulisi huomioida lapsen matemaattiset taidot sekä mahdolliset heikkoudet. Keskeisiä matemaattisia taitoja ennen kouluun siirtymistä tulisi olla laskemisen, suhteet ja niiden ymmärrys, lukumäärät ja aritmeettiset perustaidot. Esiopetuksessa ja päivähoitossa tulisi keskittyä erityisesti lukumääriin ja matemaattisten suhteiden ymmärtämiseen. (Aunio 2008, 63-65.)

Suomalaisten asiantuntijoiden mukaan esiopetuksessa harjoitetaan esimatemaattisia taitoja, joihin sisältyy luokittelu, vertailu, jonotaidot, muutoksen havaitseminen sekä käsitteet enemmän vähemmän ja yhtä monta. (Kuusjärvi & Ojala 2015, 14; Junttila & Ristola 2011.) Päivähoitossa voidaan lapsien kanssa harjoittaa esiopetuksen matematiikasta luokittelua, lukumääriä, käsitteitä, lukujonoja, vertailua ja muutoksen havaitsemista alkeellisilla tasoilla.

Viskarikansion matemaattinen kehitys painottuu hahmottamiseen ja sarjoittamiseen. Lasten kanssa tehdään myös kokeiluja, joissa esimerkiksi mitataan kumpi esineistä painaa enemmän omien rakennettujen vaakojen avulla. Lapset rakentavat henkarista ja kahdesta läpinäkyvästä muovipussista vaa'an, joihin lapset laittavat valitsemiaan esineitä. Tällä tavoin harjoitellaan havainnointia ja sitä kumpi esineistä on painavampi tai kevyempi. Tulokset kirjataan ylös ja taltioidaan lasten omiin viskarikansioihin.

Sarjoittamista tehdään muovieläimillä, pikkuautoilla, puuvärikynillä tai millä välineillä tahansa, joilla lapset saavat järjestettyä esineitä värin tai koon mukaan. Lasten kanssa on aina hyvä lähteä leikistä, jotta matematiikan opettaminen ei tunnu liian tiukalta ja

haastavalta.

Pöytätehtäviin kuuluu useita eri esiopetuksen kirjojen innoittamia tehtäviä, joita lapsille pystytään tekemään. Viimeisin suorittamamme tehtävä on ollut sanelutehtävä, jossa opettaja antaa lapselle linnan kuvan. Opettaja alkaa kertoa tarinaa ja pyytää lapsia esimerkiksi piirtämään lipun korkeimman tornin päälle. Tällä tavalla mitataan ja seurataan lasten kehittymistä myös kuullun ymmärtämisessä sekä ohjeiden seuraamisessa. Lapset tekevät testin yksinään, jotta kukaan ei katso kaverilta mihin hän lipun piirsi. Tehtävä jatkuu samalla tavalla ja opettaja ohjeistaa piirtämään asioita eri väreillä eri paikkoihin. Tämän tehtävän voi suorittaa sekä syksyllä että keväällä. Mikäli tehtävä suoritetaan kaksi kertaa vuodessa, voidaan hyvin verrata lapsen kehittymistä sekä ymmärryksen tasoa tehtävänantoon.

Matematiikassa on myös osana numerot. Syksyllä opetuksen alkaessa testataan kuinka pitkälle lapset osaavat laskea sekä tunnistavatko he numerot 1-10. Keväällä viskareiden kanssa tehdään numerotauluja. Jokaisessa taulussa on aina oma luku yhdestä kymmeneen ja tauluun mietitään esimerkiksi mitä maailmassa tai mitä ihmisessä on yksi. Lapset piirtävät havaintonsa paperille ja värittävät ne. Toisessa harjoituksessa lapsi nostaa kyseisen luvun verran sormia pystyyn ja aikuisen kanssa yhdessä jäljennetään sormien määrä paperille. Tämä suoritetaan jokaisen luvun kohdalla.

McGrath (2010, 101-102) tuo esiin lapsen kyvyn hahmottaa lukuja eritavoin. Tärkeää on lukua harjoittaessa mahdollistaa monta erilaista visuaalista tapaa luvulle. Luku voidaan muodostaa esimerkiksi napeista, nopan luvusta, piirroksista tai helmistä. Luvun monipuolinen visuaalinen mahdollistaminen auttaa heitä hahmottamaan luvun ja muut luvut mistä ko. luku koostuu. Visuaalisen hahmottamisen avulla lapsi oppii jakamaan lukua ja yhdistämään kahdesta eri luvusta yhden luvun.

Taulujen kohdalla piirretään myös helminauha, joka sekin on havainnollistettuna pöydällä. Nauhaan piirretään käsiteltävän luvun verran palloja. Tässä lapsi myös oppii laskemaan, sillä tehtäviä tehdessä lasketaan ääneen. Viskareille täytyy tehdä tehtävät sopeutetusti yhdessä opettajan kanssa. Nämä harjoitukset tulevat vastaan myös esiopetuksessa. Mikäli lapset jo varhaiskasvatuksen puolella oppivat lukuja tie kouluun on hyvin paljon helpompi.

4.3 Äidinkieli

Äidinkielen osiossa käsitellään kirjaimia ja niihin liittyviä harjoituksia. Äidinkielen osioon kuuluu oman nimen kirjoittamisen harjoitus. Kirjaimet käydään kaksi kerrallaan läpi ja jokaisen kirjaimen kohdalla pohdimme yhdessä mikä alkaa kyseisellä kirjaimella. Kirjainharjoituksia on paljon esillä monisteissa. Tavoitteena on tehdä kirjaimet tutuiksi ja tehdä esiopetukseen siirtyminen mahdollisimman vaivattomaksi.

Äidinkielessä harjoitellaan Maija-Leena Hakamon, Puhekuplia -kirjan avulla lapsen puhetta ja kielellistä tietoisuutta (Hakamo 2011). Kielellisen kehityksen viivästyminen ja haasteet ovat yleistyneet, joten viskarikansion tavoitteena on myös tukea kehitystä sekä vähentää viivästyneisyyttä ja haasteita esikoulua ajatellen. Viskarikansion tehtävissä sanoitetaan kuvia ja harjoitellaan ääntämistä kielellistä kehitystä tukien. R-äännettä pärisytellään ja k-äännettä paukutetaan suussa. S-äänne suhisee ja usein harjoitellaan myös eri sanojen alkukirjaimia äänneiden avulla.

Neljävuotiaana lapsi osaa kehityksellisesti ilmaista itseään lähes yhtä tarkasti kuin aikuinen. Tarinointi ja adjektiivien käyttö lisääntyy puheessa. Neljävuotiaana lapsi osaa jo selittää ja kertoa tunteistaan ja mielenkiinnon kohteistaan. (Hakamo 2011, 11.)

Esikouluun lähtiessä lapsen kiinnostus kirjaimiin ja numeroihin kasvaa. Taitavat viisivuotiaat osaavat jo tavuttaa oman nimensä sekä tavuttaa sanoja yleisesti. Tässä iässä äänneet ja sanojen alkukirjaimet alkavat hahmottua. Kehittyneimmät lapset saattavat osata jo lukea ennen esiopetukseen siirtymistä ja valtaosa oppii taidon viimeistään esiopetuksessa.

Puhekuplia -kirjassa tuodaan esiin, kuinka puheen ja kielen kehitys on liitännäinen lapsen kiinnostukseen 4-6-vuoden iässä. Lapsen ollessa kiinnostunut kirjaimista sekä numeroista voidaan olettaa kehityksen ja lukutaidon olevan sujuvaa jo ennen koulun alkua. Mikäli lapsi taas ei ole kiinnostunut kirjaimista tai numeroista voidaan olettaa lukutaidon viivästyneeksi. Viskaritoiminta onkin siis tärkeää havainnoinnin ja harjoitteiden osalta. Tärkeää on havainnoida lasten kiinnostuksen tasoa sekä mahdollisia vaikeuksia, jotta niihin voidaan puuttua ajoissa. (Hakamo 2011, 17.) Huolen syntyessä päiväkodista ohjataan lapsi yleensä neuvolan kautta puheterapeutille. Päiväkoti voi myös kirjoittaa huolenaihelomakkeen neuvolalle vanhempien pyytäessä.

Ryhmässä harjoitellaan riimejä, loruja, alkutavuja sekä äänneharjoittelua. Materiaali on osoittautunut hyvin oleelliseksi osaksi päiväkodin toimintaa, sillä monella lapsella uupuu useita äänneitä puheestaan. Meritähdet-ryhmän lapsilta puuttuu valtaosalta puheesta R-kirjain sekä S-kirjain.

Marja Nurmialon ja Anna-Leena Välimäen julkaisemassa oppaassa käsitellään lasta ja kieltä sekä kielellistä kehittymistä varhaiskasvatuksessa (Nurmialo & Välimäki 2011).

Oppaassa käsitellään lapsen tietoisuutta kielestä sekä ympäristön hahmottamisesta. Viskarikansion tehtävien tavoitteena on saada lapsi ymmärtämään sekä hahmottamaan paremmin ympärillä olevia esineitä ja asioita sekä oppia nimeämään niitä.

4.4 Värityskuvat

Värityskuvat on valittu lapsien kiinnostuksen kohteisiin perustuen. Värityskuvia väritetään myös aistiseikkailun teemoihin ja vuodenaikoihin liittyen. Värityskuvat kehittävät tarkkaavaisuutta sekä hahmotuskykyä. Värityskuvissa harjoitellaan viivojen sisäpuolelta värittämistä ja eri osioiden värittämistä osoitetuilla väreillä. Värityskuvilla pystytään harjoittelemaan mallista värittämistä, jolloin lapsen tulisi hahmottaa alkuperäinen kuva ja mallintaa se omaan paperiinsa.

Värityskuvat harjaannuttavat lapsen hienomotorisia taitoja ja tietyn tyyppiset värityskuvat mm. mandalakuvat auttavat varhaiskasvatuksen matematiikassa. Värityskuvia lapsi voi värittää oman kiinnostuksen kohteen mukaan ja värittää ne satuolentoiksi omavalintaisilla väreillä tai tehdä väritystehtävän ohjeiden mukaan. Värityskuvien värittämiseen voi yhdistää rentoutumishetken tai musiikkia taustalle. Musiikista voidaan myös luoda omia värityskuvia. Värityskuvia on hyvä hyödyntää teemaan liitettynä ja luoda lasten toiveiden mukaan. (Värityskuvien pedagogiikka 2017.)

Värityskuvat ovat todella suosittuja Merimurut-päiväkodissa ja lapset pyytävät usein mahdollisuutta siirtyä värityskuvien värittämiseen. Viskarin värityskuvia väritettäessä on yhdessä lasten kanssa sovittu, että värittämien on aina tarkkaa, viivojen sisältä värittämistä ja mahdollisimman keskittynyttä työskentelyä. Värittäminen viskarin ulkopuolella on heidän omaa luovuuttaan ja silloin lapset saavat värittää kuvia itse valitsemillaan väreillä.

Väritystehtäviin kuuluvat myös värityskuvat, jotka ovat numeroitu. Tässä kohdassa lapset harjoittelevat yhdistämään numeron määrättyyn väriin. Tehtävistä kuuluisi tulla jokaisella saman näköinen ja värit tulisi olla samoissa kohdissa. Monelle lapselle tuottaa haasteita hahmottaa kuvista numerot ja muistaa numeroihin kuuluva väri. Nämä harjoitukset ovat tehokkaita ja kehityksen näkee jo muutaman harjoituksen jälkeen. Harjoituksessa on myös mahdollisuus opettajan havainnoida lapsen kyky värien hahmottamiseen. Harjoitukset saattavat nostaa esiin huolenaiheena sen, että ryhmäläisellä voi olla värisokeus.

Toinen väritysharjoitus on pisteestä pisteeseen värityskuva. Tässä harjoituksessa paperissa on kuva esimerkiksi leijonasta, jolle täytyy ensin yhdistää ääriviivat luvuista 1-20. Yhdistämisen jälkeen lapset saavat värittää kuvan. Yhdistämisharjoitukset tehdään aina lyijykynällä, jotta pystymme yhdessä korjaamaan mahdolliset väliin jääneet luvut. Lapsen itse huomattaessa virheen korjaamme viivat oikein mutta opettaja ei koskaan huomauta lapselle virheestä.

4.5 Luonnontiede

Ympäristökasvatus antaa opettajille mahdollisuuden viedä oppimisympäristö pois päiväkodin sisätiloista ja luoda innovatiivinen ympäristö luonnosta oppimiselle. Uudessa oppimisympäristössä oppiminen kehittyy ja opitaan uusia tapoja tehdä sama asia. Luonnossa pidetyt tuokiot tukevat lapsia hyödyntämään mielikuvitusta, rohkeutta kokeilla uusia asioita ja ne tukevat myös eri aisteja toiminnassa. Lapsille voidaan luonnon avulla opettaa tunneoppia luomalla metsästä eläinten koti. Näin kunnioitetaan eläinten kotia ja muita eläimille tärkeitä asioita. Lapset pääsevät eläytymään tuokioihin ja tilaa on vapaammin toteuttaa itseään. (Parikka-Nihti & Suomela 2014, 25-26.)

Luonto-osuudessa tutustutaan Suomen luontoon ja luonnosta löytyviin eläimiin, kasveihin, puihin, sieniin ja muutoksiin eri vuodenaikoina. Tavoitteena on antaa kokonaisvaltainen käsitys lapselle vuodenaikojen etenemisestä. Metsäretkillä tutustutaan eläimiin ja kuunnellaan niiden ääntelyä. Luonnossa tutkitaan eläinten merkkejä esimerkiksi jälkiä ja jätöksiä.

Metsäretkillä lasten kanssa tutkitaan ja opetellaan mitkä sienet ovat syötäviä ja mitkä myrkyllisiä. Sienet tuodaan myös leikkimällä tutuiksi, myrkkysienileikissä. Lapset pääsevät sienestämään korin kanssa luokkahuoneessa ja lattialla on samanmuotoisia sieniä. Pelissä on herkkusieniä ja myrkkysieniä väärinpäin. Lapsi nostaa sieniä yksi kerrallaan ja lasketaan kuinka monta sientä hän saa kerättyä ennen myrkkysientä. Leikkien avulla tuodaan 5-vuotiaalle asiat tutuiksi ja helpommin ymmärrettäviksi.

Metsäretkillä maistellaan mustikoita ja tutkitaan eläinten puihin tekemiä pesiä. Luonnontiedon tehtäviä löytyy erilaisia. Tehtävänä viskarikansiosta löytyy erilaisten lehtien kerääminen ja niiden kuivattaminen. Lehti yhdistetään oikeaan puuhun ja lehdet kerätään itse, joko metsäretkellä tai vanhempien kanssa kotona. Vanhempien kanssa kotona tehdyt tehtävät avaavat oven yhteistyölle vanhempien kanssa ja ne osallistavat vanhemmat päiväkodin toimintaan.

Espoon kaupungin varhaiskasvatussuunnitelma korostaa vanhempien osallistamista toimintaan ja sen suunnitteluun. Pyrimme Merimurut-päiväkodissa osallistamaan vanhempia mahdollisimman paljon toimintaamme ja teemoihin, joita päiväkodissamme käytämme. (Espoon varhaiskasvatussuunnitelma 2017, 25.)

4.6 Askeleittain

Askeleittain on tunnetaitoja tukeva materiaali varhaiskasvatukseen (Askeleittain 2005). Askeleittain-materiaali tukee varhaiskasvatuksessa lapsen sosiaalista kehitystä sekä antaa

lapsille uusia toimintatapoja ristiriitatilanteisiin. Askeleittain-materiaali tukee lapsen tunteiden säätelyä ja ongelmanratkaisutaitoja. Askeleittain Opettajan opas-kirjasta tuodaan esiin lasten esiopetusvalmiudet ja esiopetuksessa tarvittavat fyysiset, psyykkiset, sosiaaliset, kognitiiviset ja emotionaaliset taidot. (Askeleittain 2005, 5)

Viskaritoiminnassa keskitymme lasten kanssa oppimaan erilaisia tapoja ratkaista riitatilanteita sekä ongelmanratkaisutaitoja. Viskarit opettelevat sanoittamaan tunteita sekä tunnistamaan kuvista tunteet. Tunteiden tunnistamisella pääsemme syvemmälle opeissa harjoittelemaan tunteiden vaikutusta ihmisen kehossa ja mahdollisia fyysisiä reaktioita, joita saattaa syntyä.

Päiväkodissamme on käytössä sekä Askeleittain-materiaali ja uusi Kimochis tunne- ja vuorovaikutuskoulu 4-6-vuotiaille -kirja (Kimochis 2012). Kimochis -materiaali sisältää tunnehahmot, joiden avulla voidaan tunnistaa ja oppia sanoittamaan lasten kanssa erilaisia tunteita. Kimochis on kehitetty pedagogiseksi työvälineeksi varhaiskasvatukseen tukemaan ja kehittämään lasten tunne- ja vuorovaikutustaitoja. (Kimochis 2012, 3.)

Materiaalin tunnehahmot ovat helposti lähestyttäviä sekä lapsille mielekkäitä. Kimochis-materiaalissa jokaiselle tunnehahmolle on luotu oma tarina, johon lasten on helppo samaistua. Materiaalin käyttö antaa varhaiskasvatukseen sekä päiväkoteihin toiminnallisen menetelmän lapsiryhmään.

Askeleittain-materiaalin ja Kimochis-tunnekoulun avulla käymme lasten kanssa läpi erilaisia tunteita. Sanoitamme ja puramme termit ilmeiksi ja eleiksi draaman ja kertomusten avulla. Tavoitteena tässä osa-alueessa on tuoda lapsille turvallinen olo näyttää tunteensa ja oppia sanoittamaan omia tunteitaan. Meritähtien kanssa pystymme hahmottamaan mikä on oikein ja väärin ja kuinka tulisi toimia ristiriitatilanteissa. Lapset saavat vuorollaan toimintatuokioilla kertoa omista kokemuksistaan, siitä mikä saa heidät tuntemaan juuri tiettyä tunnetta. Varhaiskasvatuksessa erilaisten havainnollistavien materiaalien käyttö tukee lapsen oppimista. Askeleittain-materiaalien yhteydessä käytämme tunnekortteja, joissa esiintyy jokaisessa kortissa lapsi ja hänen tunnetilansa. Kimochi -materiaalien tukena käytämme hahmoja ja hahmoille kuuluvia pieniä tunnetyynyjä. Molemmat päiväkodissamme käytettävät tunneoppimateriaalit tukevat toisiaan ja luovat monipuolisen vuorovaikutus - ja tunneopetuksen päiväkotiiimme.

5 Toiminnallisen opinnäytetyön toteuttaminen

Tämä toiminnallinen opinnäytetyö Merimurut-päiväkotiin on viskarikansio, jossa käytetään tiedonkeruumenetelminä laadullisen tutkimuksen menetelmiä soveltaen. Viskarikansion tarkoitus lähti päiväkodin tarpeesta toimintasuunnitelman uudistamiselle. Toimiva ja itseään kehittävä aihe kehittää toiminnallisen opinnäytetyön tekijää itseään sekä hänen työelämän taitojaan (Vilka & Airaksinen 2004, 16). Aihe opinnäytetyöhön muodostui hyvin nopeasti ja

työstäminen oli motivoivaa ja ajankohtaista. Viskarikansion kehittäminen omalle työpaikalle lisäsi innostustani ja kansion tavoitteellisuutta mahdollisimman toimivaksi. Viskarikansiossa otettiin huomioon sekä päiväkodin arvot että toiminta. Viskarikansio tukee lasten tarpeisiin vastaamista ja lasten toimintaa sekä erityisesti 5-vuotiaiden lasten yksilöllistä huomiointia.

Tutkimuksessa pohjatietona toimii havainnointi, suulliset haastattelut sekä aikaisempiin materiaaleihin ja toimintatapoihin perehtyminen. Viskarikansion arviointi perustuu kohderyhmähaastatteluihin. Kohderyhminä toimivat Meritähti-ryhmän lapset ja Merimurut-päiväkodin työntekijät. Osana arviointia ovat sähköisesti tehtävät haastattelut kohderyhmän lapsien vanhemmille.

Havainnointi toimii perusteena lapsilähtöiselle toiminnalle. Havainnointi tukee lasten kanssa toimista sekä mahdollistaa lapsilähtöisyyden päivähoitossa. Havainnointi nostaa esiin kehityksessä kohdattavat haasteet ja havaintojen pohjalta luodaan toimintamalleja. Näin voidaan tukea mahdollisimman hyvin lapsen oppimista. Havainnointi ja dokumentointi toimivat siis pohjana tehtävien valikoitumiselle sekä hankkeen kehitykselle. (Koivunen & Lehtinen 2016, 15.)

Tämä toiminnallinen opinnäytetyö sisältää laadullisen tutkimuksen menetelmiä. Menetelmät sisältävät havainnoinnin, joka on aloitettu osana viskarikansiota elokuussa 2016. Havainnot dokumentoidaan kuukausittain ja näiden havaintojen pohjalta kansiota kehitetään aktiivisesti. Päiväkodin aikaisempaan dokumentaatioon perustuva tieto on noussut esiin kehityshankeessani. Olen perehtynyt aikaisempien vuosien toimintasuunnitelmiin. Perehtyessäni aikaisempiin materiaaleihin ja toimintasuunnitelmiin huomasin toiminnassa puutteita, erityisesti viskaritoiminnassa. Dokumentointia ja sen puutetta tarkastellessa pystyin tunnistamaan kehityshankkeen tarpeen.

Pedagoginen dokumentointi varhaiskasvatuksessa eroaa aikaisemmasta yleisestä dokumentointitavasta ottamalla lapset ja vanhemmat osalliseksi, toimintaa suunnitellaan ja arvioidaan pedagogisen prosessoinnin avulla ja varhaiskasvattajat kehittävät itseään ammatillisesti. Pedagoginen dokumentointi voidaan jakaa kahteen eri tarkasteltavaan osaan. Pedagoginen dokumentointi sisältää lasten valokuvat, piirroksia, videot, haastattelut, lasten työt ja kasvun kansion. Dokumentoinnin prosessissa sisältö käydään lasten, vanhempien ja tiimin kanssa läpi. Pedagoginen dokumentointi pyrkii kehittämään toimintaa saadun tiedon valossa. (Rintakorpi & Vihmari-Henttonen 2017, 10.)

Havainnot on dokumentoitu Meritähdet-ryhmän omaan toimintasuunnitelmakansioon. Syksyllä 2016 Meritähdet-ryhmälle tehtiin taitotasotesti, jolla kartoitettiin lasten osaamisen tasoa. Tulokset taltioitiin toimintasuunnitelmakansioon. Sama taitotasotesti tehtiin keväällä 2017

lapsille uudestaan ja tuloksia verrattiin keskenään. Havainnot lasten uusista onnistumisista ja taidoista kirjataan viikoittain vanhemmille lasten reissuvihkoihin. Näin otetaan huomioon dokumentoinnin tärkeys osana toiminnallista opinnäytetyötä. Vilkka ja Airaksinen (2004, 70) muistuttavat muistiinpanojen tärkeydestä sekä niiden hyödyntämisestä toiminnallista opinnäytetyötä tehdessä. Reissuvihot toimivat muistiinpanovälineenä varhaiskasvattajalle sekä arkisessa toiminnassa että dokumentointimenetelmänä.

Dokumentointi on ollut osa työmenetelmää lasten kanssa Merimurut-päiväkodissa ja havainnoiteja on käyty läpi päiväkodilla viikoittaisissa tiimipalavereissa. Tiimipalavereissa on avattu havaintoja lasten taitotasoista ja mahdollisista ideoista osa-alueiden tukemiseen ja lasten yksilöllisten erojen huomioimiseen. Havainnoinnin kautta ollaan valittu haastavuuden mukaan erilaisia tehtäviä viskaritoimintaan sekä valikoitu yksilöllisiä tehtäviä hyvin taitaville lapsille sekä taas tukevia tehtäviä lapsille, joilla on vielä haasteita.

Espoon uusi varhaiskasvatussuunnitelma otettiin käyttöön 1.8.2017. Uusi varhaiskasvatussuunnitelma on otettu huomioon viskarikansion kehittämisessä ja sen tulevaisuudessa. Lasten osallistamista on lisätty hankkeen edetessä. Korostettuja osa-alueita pyritään sisällyttämään varhaiskasvatussuunnitelmassa kansion mahdollisimman monipuolisesti. Uusi varhaiskasvatussuunnitelma nostaa esiin lapsilähtöisen toiminnan, matemaattisten valmiuksien tärkeyden ja kielellisen ilmaisuuden, joita viskarikansio pyrkii tukemaan ennen esiopetukseen siirtymistä (Espoon varhaiskasvatussuunnitelma 2017).

Löytöretkellä osallisuuteen -kirja tuo esiin kehittämis- ja tutkimistyön monimuotoisuuden päiväkodeissa. Teoksessa tuodaan esiin kehittämisen pedagogisen dokumentoinnin tärkeys ja kirjaaminen. Päiväkodeissa on tärkeitä tuoda näkyville kehitettävä kohde ja sen eteneminen. Viskarikansio noudattaa kehitystyön peruspilareita ja ottaa huomioon lasten kanssa työskentelyn siten ettei kirjaaminen vie aikaa lasten kanssa läsnäololta tai toiminnalta. Havainnoinnin ja dokumentoinnin tueksi kannattaakin käyttää lomakkeita apuvälineenä, jotta kehittämisen ylläpitäminen olisi mahdollisimman tehokasta ja pitäisi kehittämistä yllä. (Mäkitalo ym. 2011, 39).

Tämän toiminnallisen opinnäytetyön työstäminen oli aikaa vievää. Ennen hankkeen aloittamista piti hankkia hyvä tietoperusta kansiota varten. Vilkka ja Airaksinen tuovat hyvin esiin kuinka viskarikansiota toteutettaessa olisi tärkeää ennakkoon miettiä kansion ja toiminnallisen opinnäytetyön laajuus sekä sisältö mihin opinnäytetyössä haluaa keskittyä. Viskarikansio on laaja kokonaisuus mutta kehitetty myös jatkuvaksi hankkeeksi ja kehitystyöksi päiväkodille. Tarkoitus ei ole luoda valmista tuotetta, jota ei kehitettäisi käytön ohella. Projektina ja toiminnallisena opinnäytetyönä viskarikansio on hyvin laaja. (Vilkka & Airaksinen 2004).

6 Arviointi

Arvioinnissa on tärkeää ottaa huomioon kehittämishankkeen alku, keskivaihe ja valmiin työn käyttöönotto. Arviointikohdassa käsitellään kehityshankkeen rakentamista ja ideoimista. Arvioinnissa tarkastellaan kehityshankkeen tarvetta, toteutusta ja selkeyttä päivähoitoon. Arvioinnissa huomioidaan kehityshankkeen monipuolisuus, tietopohjan kattavuus ja laadullisuus. Lähdemateriaaleja tulee tarkastella kriittisesti sekä huomioida materiaalien valmistumisvuosi. Varhaiskasvatuksessa on tullut uusia menetelmiä ja säädöksiä vuosien mittaan, joten ajankohtaisten lähdemateriaalien hankinta sekä käyttö on olennaista luotettavan lopputuloksen saamiseksi. (Airaksinen & Vilkkä 2004, 154-159.)

Arvioinnissa työn laatiminen puretaan osiin, vaiheiden järjestelmälliseen toimimiseen sekä kehityshankkeen luomiseen. Arvioinnissa tulee ottaa myös huomioon kehitysideat ja pohdinta mitä olisi voinut tehdä toisin. Arvioinnissa tulee myös tarkastella kehityshankkeen tavoitteita ja niiden toteutumista. Arvioinnissa on tärkeää tarkastella mahdollisia kehittämisideoita ja prosessia miten viskarikansio syntyi. Kehityshankkeen luominen ja työstäminen vaatii jatkuvaa havainnointia ja pohdintaa tekijältä. Havainnointi ja palaute muokkaa viskarikansiota koko luomisprosessin ajan. (Airaksinen & Vilkkä 2004, 154-159.)

6.1 Arviointimenetelmät

Tässä toiminnallisessa opinnäytetyössä käytettiin suunnittelussa ja kehittämisessä apuna SWOT-analyysiä. SWOT-analyysiä käytettiin ennakoimaan tuotoksen mahdolliset haasteet ja uhat, jotta viskarikansio kehittyisi mahdollisimman toimivaksi sekä helppokäyttöiseksi. Mahdollisuudet ja vahvuudet otettiin analyysin avulla myös huomioon jo alustavassa vaiheessa, jotta pystyttiin kartoittamaan viskarikansion tarve päiväkodille.

Arviointimenetelmänä käytettiin tässä opinnäytetyössä kyselyitä ja haastatteluja. Vanhemmille lähetettiin sähköinen kyselylomake, työntekijälle kirjallinen kyselylomake ja kohderyhmän lapsia haastateltiin yksilöhaastatteluna.

6.1.1 SWOT-analyysi

Opinnäytetyössäni käytettiin arviointimenetelmänä SWOT-analyysiä, joka perustuu neljään eri tarkastelun osa-alueeseen. SWOT-analyysin lyhenne koostuu sanoista Strengths (Vahvuudet),

Weaknesses (Heikkoudet), Opportunities (Mahdollisuudet) sekä Threats (Uhat).
(Opetushallitus 2017)

Analyysiä käyttämällä pystyin hahmottamaan opinnäytetyön heikkoudet, vahvuudet, mahdollisuudet ja uhat. Analyysia käyttämällä pystyin ennakoimaan toimintaani ja suunnittelemaan tämän toiminnallisen opinnäytetyön kehitystä. Ennakoimalla uhat pystyin vaikuttamaan haastatteluiden sijoittamisen kevään alkuun, jotta vastausaika jäisi mahdollisimman pitkäksi. Mahdollisuudet kartoitin analyysin avulla työn aikaisessa vaiheessa, jotta pystyisin kehittämään viskarikansiota mahdollisimman monipuolisen ja kehitystä tukevan työvälineen varhaiskasvatukseen Merimurut-päiväkotiin.

Viskarikansiossa nousee esiin merkittävästi sisäiset tekijät, kuten esimerkiksi työyhteisö. Työyhteisö Merimurut-päiväkodissa on pieni ja kodinomainen. Neljän hengen varhaiskasvatustiimi vaikutti paljon opinnäytetyön kehittymiseen. Mahdollisuudet on nähty positiivisena. Haasteena esiin nousi kansion tarpeellisuuden ymmärtäminen osana toimintasuunnitelmaa.

6.1.2 Kyselyt

Osana opinnäytetyötä loin vanhemmille sähköisen palautekyselyn kuluneesta toimintavuodesta ja viskarikansiota. Palautekysely antoi hyvän pohjan kehityshankkeen arvioinnille ja sen kehittämiseksi jatkossa. Sähköinen palautekysely lähetettiin sähköpostin kautta vastaajille suoraan henkilökohtaisiin sähköpostiosoitteisiin. Vanhempien anonymit vastaukset tallentuivat suoraan järjestelmään ja vastauksista sain tehtyä prosentuaalisen yhteenvedon. Sähköinen kysely valikoitui toteutustavaksi helppoutensa vuoksi. Vanhemmat ovat kaikki työssäkäyviä ja käyttävät aktiivisesti tietokonetta. Kaikilla oli myös henkilökohtainen sähköposti. Lähtökohtana olikin, että kyselyihin vastaaminen on helppoa ja tehokasta ja vastausprosentti olisi mahdollisimman suuri.

Vanhemmat ovat palauttaneet paperisia kyselyitä aiemmin heikosti, esimerkkinä yleinen tyytyväisyyskysely. Ennakoiden mahdollisen heikon vastausprosentin valitsin palautekyselyn muodoksi sähköisen kyselyn. Lomakehaastattelussa tulee ottaa huomioon kysymyksien asettelu sekä kysymyksien tarkoituksenmukaisuus (Tuomi ym. 2009, 75). Kyselyt muotoiltiin selkeiksi kysymyksiksi, joista suurin osa oli kysymyksiä kyllä tai ei - vastausvaihtoehdolla. Avoimia kysymyksiä lomakkeessa pyrittiin minimoimaan mutta niitä kuitenkin käytettiin. Avoimien kysymysten avulla palaute oli runsas ja monipuolinen sekä kansion arviointi oli näin monipuolisempaa.

Lasten kyselyt tehtiin yksilöllisenä haastatteluna minun ja lasten välillä. Haastatteluita tukee

ja helpottaa se, että lapset ovat oman pienryhmäni lapsia, jolloin he eivät vierasta minua tai minulle vastaamista. Kysymykset ovat riittävän yksinkertaisia 5-vuotiaalle ymmärtää sekä vastata. Haastattelussa pystyin antamaan lapsille tarkentavia kysymyksiä mikäli vastaukset tuntuivat olevan vähissä. Lasten kyselyhaastattelut toimivat parhaiten oman opettajan pitämänä. Lapset tuntevat näin olonsa turvalliseksi ja vapautuneiksi vastaamaan kysymyksiin. Ryhmässä on kielellisesti hyvin taitavia lapsia ja se antoi erinomaiset lähtökohdat lasten haastatteluille.

Työntekijöille palautekysely annettiin kirjallisena kaavakkeena, jonka he saivat itse täyttää omalla ajallaan. Arvioin olisiko haastattelu paras mahdollinen menetelmä työntekijöiden kohdalla. Arvioinnin ja havainnoinnin jälkeen päätin toteuttaa kyselyn työntekijöille sekä ajallisesti että tulosten totuudenmukaisuuden vuoksi paperisena versiona. Paperisen version työntekijät itse täyttivät omalla ajallaan. Kyselyitä heille antaessani pystyn ohjeistamaan ja kannustamaan heitä kirjoittamaan mahdollisimman paljon mielipiteitä avoimiin kysymyksiin ja antamaan arvokkaita kehitysehdotuksia. Pyysin ja ohjeistin, että he eivät antaisi vain kyllä- tai ei-vastauksia. Tavoittelin mahdollisimman laajaa otantaa kansion toimivuudesta varhaiskasvattajien näkökulmasta pyrin saamaan mahdollisimman laajan otannan kansion toimivuudesta varhaiskasvattajien näkökulmasta.

Tuomen ja Sarajärven teoksessa tuodaan esiin kyselyiden ja tutkimuksen luotettavuus (Tuomi ym. 2009, 134). Laadullisen tutkimuksen luotettavuus riippuu siitä, miten vastaaja tulkitsee kysymyksen. Omassa kehityshankkeessani ongelmakohtiksi nousivat vanhempien vastausotanta ja mahdollisimman totuudenmukaisten vastauksien saaminen.

Kansion toiminnasta ja sen sisällöstä on syksyn sekä alkukevään aikana tullut paljon suullista palautetta. Palautetta on tullut lasten vanhemmilta ja työpaikan henkilökunnalta. Palautteiden valossa kansiota on työstetty toimivammaksi. Arviointia on käyty suullisesti lasten varhaiskasvatussuunnitelmakeskusteluissa pienryhmän lasten vanhempien kanssa. Vanhemmat ovat keskustelun aikana saaneet tutustua kansioon ja sen sisältöön sekä tutkia oman lapsensa tehtäviä lapsen henkilökohtaisesta viskarikansiosta.

Vanhemmille tieto päiväkodin toiminnasta kulkeutuu viikoittain reissuvihkojen välityksellä. Viikoittainen reissuposti sisältää viikon toiminnan ja erityisesti viskarituokioiden harjoitusten avaamisen vanhemmille. Reissuposteissa saatetaan yksilöllisesti lapsen kohdalla kirjoittaa tuen tarpeita tai osallistumistoiveita vanhemmille. Yhteistyö ja vuorovaikutus toimivat reissupostilla ja palaute toiminnasta tulee myös kirjallisena vanhemmilta reissuvihon välityksellä.

6.2 Arvioinnin tulokset

Arvioinnissa ja pohdinnassa tulee ottaa huomioon toiminnallisen opinnäytetyön kokonaisuus. Opinnäytetyön raporttiin pohdin opinnäytetyön ja sen kehityshankkeen kehityskaarta. Pohdintaa ja arviointia pohjataan suoritettuihin kyselyihin sekä niistä saatuihin tuloksiin. Eniten kehitysideoita sekä palautetta saadaan kyselyiden avoimista vastauksista. Tässä osiossa pohditaan myös kehityshankkeen toimivuutta sekä muutosta päiväkodin toiminnassa ja tulevaisuudessa. Lopuksi on tärkeää tarkastella viskarikansiota tulevaisuuden tuotteistamisen kannalta. Vanhemmat ovat ehdottaneet tuotteen virallista tuotteistamista ja kansion aktiivisempaa kehittämistä edelleen toimivammaksi sekä monipuolisemmaksi.

6.2.1 SWOT- analyysin tulosten arviointi

Viskarikansiossa nousi vahvuuksissa esiin tuotteen todellinen tarve ja lasten kiinnostuneisuus toimintaan. Vahvuutena tämä kehitti kansiota entisestään ja osoitti päiväkodin henkilökunnalle kansion tarpeellisuuden. Vahvuuksiin kuului myös hyvä suunnittelu ja toiminnan johdonmukaisuus. Taitotestit osoittivat lasten osaamisen tason olevan hyvin heikolla tasolla syksyllä 2016. Käyttämällä viskarikansiota aktiivisesti toiminnassa pystyin havaitsemaan kehityksen testin tuloksissa keväällä 2017. Vahvuuksia nousi myös esiin kansion rakenteesta ja sisällöstä. Tehtävät ja aiheet olivat lapsille mieluisia ja mielenkiintoisia. Vahvuutena esiin nousi motivaatio viskaritoimintaan ja sen kehittämiseen.

Heikkouksia nousi esiin kansiota kehittäessä. Päiväkodissa työskentelevät varhaiskasvattajat eivät kaikki ottaneet viskarikansiota vastaan positiivisesti. Ajatuksena esiin nousi viskaritoiminnan uudistuksen lisäävän työn määrää ja kuormittavan työntekijöitä. Kaikki työntekijämme eivät halunneet osallistua kehittämiseen useasta yrityksestä huolimatta ja kansio syntyikin lähes yksin suunniteltuna ja toteutettuna. Heikkoutena nousee myös esiin muiden työntekijöiden tietämättömyys viskaritoiminnasta. Kyselyiden vastauksissa nousikin esiin se, että työntekijä kokee olevansa täystyöllistetty oman ryhmänsä kanssa. Aikaa viskaritoiminnalle ja siihen keskittymiselle ei muilla ole.

Kansio antaa paljon mahdollisuuksia toimintaamme ja tulevaisuuteen. Kansiota on helppo käyttää ja siihen perehtyminen ei vie paljon aikaa henkilöltä, joka on materiaalista kiinnostunut. Mahdollisuutena viskarikansiota voitaisiin kehittää vieläkin laajemmaksi ja luoda viskaritoiminta uudeksi osa-alueeksi päiväkotimme. Kansio voitaisiin myös tuotteistaa. Espoon kaupungin päiväkodeissa on tällä hetkellä vähän viskaritoimintaa, joten kansion tuotteistaminen voisi laajentaa viskaritoimintaa Espoon muihin päiväkoteihin. Viskarikansio auttaa laajemmin esiopetusvalmiuksien tukemista ennen esiopetukseen siirtymistä.

Laajempaan ja pidemmän tähtäimen tavoitteena viskarikansiolle ja viskaritoiminnalla on lasten oppimisvaikeuksien vähentyminen.

Uhkana toiminnalle sekä kansiolle nousi analyysissä toiminnan jatkuminen ja kehittyminen. Uhkana voidaan ajatella myös tuleva mahdollinen lakiuudistus ja esiopetuspätevyyden laajeneminen yhä useammalle lastentarhanopettajalle. Kansio voi hukkaa uusien säädösten ja uudistusten jalkoihin. Esiopetuksen tullessa suurempaan rooliin uskon yhä useamman päiväkodin ottavan viskaritoiminnan käyttöön ja osaksi päiväkotinsa toimintasuunnitelmaa. Tämän toiminnan uhkana olisi ettei viskarikansio ja sen tuoma toiminta olisi enää Merimurut-päiväkodin yksilöllinen vahvuus. Uhkana voidaan myös nähdä päiväkodin muun henkilökunnan mahdollinen vastustus kansiota kohtaan ja ajankäytön vähyys kansion kehitykseen.

Tulevaisuus kansiolle kattaa kaikki analyysin osa-alueet ja tällä hetkellä se toimii aktiivisena osana päiväkodin toimintaa. Kansio kehittyy ja muovaantuu palautteiden ja kokemusten perusteella. Kansio pyritään ohjeistamaan selkeästi ja sen käyttö havainnollistaa miten uhat ja heikkoudet saataisiin käännettyä vahvuuksiksi.

6.2.2 Vanhemmat

Vanhemmille lähetettiin kysely sähköisesti toukokuun alussa ja vastausaikaa oli alustavasti kaksi viikkoa kyselyn täyttämiseen. Ensimmäisen kahden viikon aikana vanhemmista kaksi vastasi kyselyyn. Huomatessani alhaisen vastausprosentin pidensin vastausaikaa ja lähetin vanhemmille muistutusviestin päiväkodin sähköpostista, jossa oli liitteenä linkki kyselyyn. Sähköpostin jälkeen vastuksia tuli neljä lisää, joten yhteensä vastuksia tuli kuudelta vanhemmalta. Kyselystä muistuttaminen tapahtui myös kirjallisena reissuvihkon välissä ja suullisena kunkin lapsen omassa varhaiskasvatuskeskustelussa. Alustava otaksuma oli heikko vastausprosentti kyselylle perustuen edellisiin päiväkodin tekemiin kyselyihin. Kesäkuun lopussa lapsien siirtyessä kesälomille ja esiopetukseen päättyi vastausaika myös kyselyyn. Lopullinen vastaajamäärä vanhempien kyselyyn oli neljä äitiä ja kaksi isää.

Kyselyiden arvioinnissa nousi esiin vanhempien tietoisuus esiopetusvalmiuksista sekä mitä osa-alueita termi pitää sisällään. Vanhemmat kokivat tärkeäksi, että lapset ovat kiinnostuneita uusista asioista, kärsivällisiä ja heillä on valmius aloittaa esiopetus samalta viivalta muiden saman ikäisten lasten kanssa. Tärkeäksi koettiin myös tarvittavat taidot ottaa vastaan esiopetusta eli tunnistaa kirjaimet, numerot ja kyky osata rajatussa määrin kirjoittaa niitä.

Yhdessä kyselyn osiossa tarkasteltiin vanhempien mielipiteitä viskarikansion sisällöstä ja sen tärkeimmistä osa-alueista. Suurin osa vastaajista ilmaisi kaikkien osa-alueiden olevan yhtä tärkeitä ja tukevan toisiaan. Kokonaisvaltainen osaaminen nähtiin tärkeimpänä. Yksi vastaajista koki matemaattisen ja äidinkielen osion tärkeimpänä osa-alueena kyselyssä

lapsensa kohdalla. Kysymyksen kohdalla esiin nousi myös hahmotuksen tärkeys ja tehtävien tekeminen pöydän ääressä. Sen koettiin antavan kouluvalmiuksia lapselle.

Kyselyssä vanhemmilta kysyttiin myös vanhempien mielipidettä esiopetusvalmiuksien tärkeydestä sekä niiden tukemisesta päivähoitossa. Kyselyyn vastaajat vastasivat viskaritoiminnan olevan oleellinen osa ennen esiopetukseen siirtymistä. Seuraavassa kysymyksessä kysyttiin ovatko vanhemmat olleet tyytyväisiä päiväkodissa tapahtuvaan viskaritoimintaan. Vastaajista neljä vastasivat kyllä ja loput kaksi eivät osanneet vastata kysymykseen.

Puolet kyselyyn vastaajista kokevat viskaritoiminnan muuttuneen Merimurut-päiväkodissa viimeisen vuoden aikana toimiessani päiväkodissa lastentarhanopettajana sekä viskareiden kasvatusvastuullisena. Avoimissa vastauksissa vanhemmat toivat esille toiminnan muuttumisen järjestelmällisemmäksi ja tavoitteellisemmäksi. Arvioinnissa tuotiin esille toiminnan monipuolisuus sekä toiminnan informointi. Puolet vastaajista ovat myös huomanneet toiminnan vaikutuksen lapsiin. Lapset haluavat tehdä samanlaisia harjoitteita kotona ottamalla esiin toiminnassa esimerkiksi numerot laskemalla tai kirjaimet tutkimalla nimiä ja käsitteitä.

Vanhemmat saivat kyselyn lopussa arvioida toiminnan asteikolla 1-10 ja keskiarvoksi toiminnasta tuli 8,1. Tämä tulos oli toivottua alhaisempi mutta on tärkeätä huomioida vastausprosentti sekä arvosanojen vaihtelevuus 7:stä 10:neen.

Avoimissa vastauksissa vanhemmat toivoivat haastavampia tehtäviä osaksi viskarituokioita ja yksilöllisten vahvuuksien huomiointia. Vanhemmat olivat hyvin tyytyväisiä lasten omiin kansioihin, jotka on luotu opettajan materiaalin rinnalle. Positiivista palautetta tuli aktiivisesta toiminnasta sekä kannustavasta opettamisesta. Esiin tuli myös vanhempien tietämättömyys viskaritoiminnasta. He kokivat kuitenkin kaiken kehittävän toiminnan positiivisena panostuksena lapsensa kasvatukseen.

Yhteenvedo vanhempien kyselystä oli selkeä ja vastaukset olivat kattavia. Määrällisesti otanta jäi hyvin vähäiseksi ja myös kehityshankkeen arviointi täten hieman puutteelliseksi. Vastausten perusteella kansio on ollut vanhempien mielestä hyvä lisä päiväkotiin sekä toiminnan muutos nähdään positiivisena panostuksena lasten kasvatukseen.

6.2.3 Lapset

Lapsille haastattelut pidettiin yksilöhaastatteluina. Haastattelut tehtiin toimistossa, jossa lapsi sai istua pienellä sohvalla. Kysymykset esitin vapaamuotoisina kysymyksinä lapselle sekä viskaritoiminnasta että viskaritehtävistä.

Lapset kokivat haastattelutilanteen täysin vapautuneeksi ja vastasivat kaikkiin kysymyksiin reippaasti sekä avasivat myös vastauksia pyydettyä. Lasten mielestä kysely oli hauska ja heille tuli erityinen olo, kun he saivat vastata opettajan kyselyyn. Lasten vastaukset olivat hyvin samankaltaisia ja selkeästi viskaritoiminta on heidän mielestään mukavaa toimintaa päiväkodissa. Osa lapsista ilmoitti, että viskaritoiminta on mieluisinta toimintaa koko päiväkodissa ja odottavat aina pienryhmätuokioita. Yksi lapsista ilmoitti kysyvänsä vanhemmilta joka aamu onko päiväkodissa kyseisenä päivänä pienryhmätoimintaa.

Lasten vastaukset kysymykseen mieluisimmista tehtävistä olivat selvästi erilaiset käsitetehtävät ja väritystehtävät. Monisteissa on muun muassa numeroita ja kirjaimia. Lapset kokivat nämä mieluisimmiksi tehtäviksi. Yksi lapsista nosti matemaattiset harjoitteet mieluisimmiksi.

Kysymyksessä, jossa kysyttiin onko lapsi oppinut jotakin uutta viskarissa kaikki vastasivat kyllä. Lapset kertoivat oppineensa kirjoittamaan oman nimensä sekä tunnistamaan kirjaimia muistakin sanoista. Kaksi lasta vastasivat oppineensa laskemaan ja yksi lapsi vastasi ”osaavansa tehtävät kuin leikiten”.

Kysyttäessä mitä haluaisit vielä oppia ja mitä viskarissa voitaisiin tehdä, lapset vastasivat haluavansa oppia lukemaan ja kirjoittamaan. Yksi lapsista halusi oppia haastavia matemaattisia laskuja ja tehtäviä.

Minulle tärkeä kysymys oli haluaisivatko lapset, että päiväkodissa olisi enemmän viskaritoimintaa. Tähän kysymykseen kaikki lapset vastasivat kyllä. Kuitenkin kysyttäessä onko lapsi kertonut viskaritoiminnasta ja sen hauskuudesta kotona vanhemmilleen vain harva oli puhunut kotona aiheesta. Tämä vastaus saattaa selittää myös vanhempien kyselyn vastauksia. Tuoko lapsi oppimansa asiat sekä kiinnostuneisuuden viskarista kotiin? Lapset kertoivat hyvin vähän päiväkotipäivästä kotona ja selvästi tuokioiden sisältö on lapsille hyvin haastavaa kerrottavaa vanhemmilleen.

6.2.4 Työntekijät

Merimurut-päiväkodin työntekijöille annettiin tulostettu kyselylomake mukaan kotiin ja vastausaikaa heillä oli kaksi viikkoa. Kukin työntekijöistä palautti kyselyn ajoissa sekä laajasti täytettynä. Osalle työntekijöistä oli selvästi vaikeata vastata kyselyyn ja tuoda oma mielipide esiin minulle henkilökohtaisesti. Kyselyistä tehtiin anonyymejä, jotta vastaaminen helpottuisi, kehitysideoiden antaminen tuntuisi luontevammalta ja saisin rehellisiä vastauksia.

Kaikki työntekijät pitävät viskaritoimintaa oleellisena osana päiväkodin toimintaa sekä kukin heistä on huomannut muutoksen päiväkodin viskaritoiminnassa. Muutos toiminnassa on koettu lähtökohtaisesti positiivisena. Yhdessä vastauksessa tuotiin esille mahdollisesti ”liian koulumainen” toiminta. Kaksi muuta vastaajaa ovat kuvailleet toiminnan muutosta

tavoitteellisemmaksi, suunnitelmallisemmaksi, pitkäjänteisemmäksi sekä säännönmukaisemmaksi. Työntekijät kokevat viskaritoiminnan olevan osa viikoittaista toimintaamme.

Suurin muutos heidän mielestään on myös tapahtunut viskarituokioissa, jotka pidetään viikoittain. Keväisin niitä pidetään kaksi kertaa viikossa. Viskaritoiminta on hyvin suunniteltua etukäteen ja jokaisen pienryhmän sisältö löytyy kyseisen ryhmän toimintasuunnitelmakansioista valmiina kutakin toimintatuokiota varten. Toiminta on myös työntekijöiden mielestä muuttunut tavoitteellisemmaksi ja lasten näkökulmasta lapsilähtöisemmäksi. Toiminta on sopeutettu ikätasoon huomioiden yksilölliset haasteet ja vahvuudet.

Työntekijät kokevat esiopetusvalmiuksien takaamisen velvollisuudekseen. On tärkeätä, että lapsella on riittävät taidot siirtyä päiväkodista esiopetukseen. Kyselyssä esiin nousi myös huomio lapsista, joilla ei ole tarpeeksi vahva taitopohja esiopetukseen siirryttäessä. Viskarikansio tukee lapsia, joilta peruskäsitteet puuttuvat.

Työntekijöiden mielestä yksimielisesti tärkeimmäksi osa-alueeksi kansioista nousivat viskaritehtävät. Tehtävät kehittävät hahmotuskykyä ja kielellisiä valmiuksia. Vastausten mukaan tehtävät kehittävät lapsen hienomotorisia taitoja ja huolellista sekä pitkäjänteistä työskentelyä. Tehtävät kattavat kaikki viskarikansion osa-alueet ja tukevat lapsen esiopetusvalmiuksia.

Tuokioiden toteutuminen koetaan onnistuvan hienosti päiväkodissa. Lapset odottavat innoissaan pienryhmätuokioita. Toiminta on huolella suunniteltu etukäteen ja valmisteltu kaikki tarvittavat materiaalit. Materiaalit löytyvät tuokioita varten ryhmän toimintasuunnitelmakansiosta. Toiminnalle on järjestetty riittävästi aikaa ja tehtävät tehdään lapsen kanssa rauhassa, huolella loppuun saakka. Haastatteluista esiin nousee tärkeimpänä muutos säännölliseksi toiminnaksi. Työntekijöiden vastauksista esiin nousee opettajan sitoutuneisuus toimintaan. Viskaritoiminta koetaan yhteistyönä vanhempien kanssa. Se mahdollistaa vuorovaikutuksen ja tavoitteiden asettamisen yhdessä sopeutettuna lapsen yksilöllisiin taitotasoihin sekä motivoituneisuuteen.

Työntekijöiden haastatteluista voidaan yhteenvetona todeta, että viskaritoimintaan ollaan yleisesti tyytyväisiä. Yksi työntekijöistä haluaisi toiminnan olevan enemmän leikkejä ja pelaamista. Toiset kaksi toteavat toiminnan olevan hyvällä tavalla lapsen haastamista ja taitojen harjaannuttamista. Keskiarvona viskarikansio sai työntekijöiltä 9.

Kehitysehdotuksena nousi esiin toiminta enemmän leikkien ja pelien kautta. Vastaaaja koki lasten joutuvan istumaan liikaa paikallaan ja olemaan hiljaa. Toinen vastaus taas toi kehitysideana esiin tehtävien kuvittamisen laajemmin. Esiin nousi myös ehdotus sellaisen osion lisäämisestä kansioon, joka sisältäisi pelejä.. Pelit -osio sisältäisi matemaattisia harjoitteita ja taitoja. Listasta olisi helppo hahmottaa käyttöön sopivat pelit ja harjoitteet.

Viimeisenä kehityskohtana nostettiin esiin, että kansioissa olisi enemmän tehtäviä lapsille, joissa tulisi käyttää saksia. Lasten yleinen taitotaso leikkaamisessa koetaan hyvin heikkona, joten viskaritoiminnan uskotaan kehittävän myös lapsien hienomotorista taitoja.

7 Pohdinta

Pohdinnassa tuodaan esiin kansion tavoitteiden saavuttamista ja pohdintaa kansion toimivuudesta. Pohdinta kattaa itsearviointin, jossa tarkastellaan projektia kokonaisuutena. Itsearvioinnissa huomioidaan onnistumiset ja tarkastellaan kansion muodostumista aktiiviseksi työmenetelmäksi. Pohdinnassa huomioidaan myös kehitysideat ja tämän toiminnallisen opinnäytetyön eettisyys ja luotettavuus.

7.1 Itsearviointi

Itsearviointi on tärkeä osa opinnäytetyötä. Itsearvioinnissa tarkastellaan omaa toimintaa ja onnistumista omien tavoitteiden saavuttamisessa. Itsearvioinnissa on hyvä myös huomata kohdat, jotka olisi kannattanut tehdä mahdollisesti toisin. Itsearviointi kehittää opiskelijaa ja lopputyöntekijää tulevaisuutta ajatellen. Oman työn kriittinen tarkastelu on toiminnallisen opinnäytetyön tekemisessä tärkeää. Opinnäytetyöni on ollut pitkä prosessi ja kestänyt yli toimintavuoden. Tärkeää on ollut oman työn itsearviointi ja jatkuva dokumentointi viskarikansion kehittyessä.

Tämä toiminnallinen opinnäytetyö jakautui kahdelle toimintavuodelle. Viskarikansion työstäminen toimivaksi työvälineeksi Merimurut-päiväkotiin kesti yhteensä puolitoista vuotta. Toiminnallinen opinnäytetyö menetelmänä valikoitui uuden johdonmukaisen toiminnan tarpeesta ja konkreettisen viskaritoiminnan sekä kansion puutteesta. Toiminnallinen opinnäytetyö mahdollisti kehittämään Merimurut-päiväkodille toimivan, uuden ja monipuolisen työvälineen toiminnan tueksi. Viskarikansio syntyi aluksi hyvin kiireisellä aikataululla, jotta harjoituksia päästäisiin hyödyntämään mahdollisimman nopeasti. Nykyisen muotonsa ja käytön kansio saavutti kolmessa vaiheessa. Syksyllä 2016, keväällä 2017 ja syksyllä 2017.

Raportti sisältää ammattikorkeakoulusta opittuja teorian tietoja varhaiskasvatuksesta ja työ-elämästä ammatillista teorian tietoja. Teorian tietoja sovellettiin kansiossa käytäntöön ja kansion kehitystä tuki pedagoginen ajattelumalli osa-alueiden vaikutuksesta lasten kehitykseen sekä esiopetusvalmiuksien tukemiseen. Raportti muodostui osina, joka vaikeutti johdonmukaista kirjaamista. Tiiviimpi kirjaaminen olisi mahdollistanut raportin kirjaamisen johdonmukaisesti ja tavoitteellisesti. Pitkät väliajat kirjaamisessa aloitti kirjaamisprosessin aina uudestaan. Näin toimittuna teksti ei tuntunut sujuvalta ja johdonmukaisesti etenevältä. Suunnitteluvaihe olisi työn laadun kannalta voinut olla pidempi ja suunnittelun aikaiset dokumentoinnit olisivat auttaneet raportin luomisessa. Raportin kirjaaminen oli haasteellisinta lukihäiriön johdosta.

Menetelmänä toiminnallinen opinnäytetyö oli hyödyllisin Merimurut-päiväkodille. Tulokset viskarikansioista olivat positiiviset ja palaute on ollut vanhemmilta, lapsilta ja henkilökunnalta positiivista. Viskarikansion toimivuus ja muotoutuminen osaksi toimintasuunnitelmaa on vastannut tavoitteita.

Viskarikansio on ollut käytössä syksystä 2016 asti. Ensimmäisen vuoden aikana viskarikansiota on jatkuvasti kehitetty monipuolisemmaksi. Viskarikansion tavoitteena onkin koko ajan kehittää uusia materiaaleja kansioon. Kehittämistyössä olen toivonut ja antanut myös koko tiimille päiväkodissamme mahdollisuuden kehittää kansiota yhteistyössä kanssani. Viskarikansiota kehittäessä oli tärkeää kuulla kaikkien työntekijöiden ideat ja kokeilla ideoiden toimivuutta.

Tämä toiminnallinen opinnäytetyö oli helppo valinta aiheena, sillä viskarikansion tarpeen osana päiväkodin toimintaa huomasi selkeästi. Viskarikansio kehittyi erilaisista tehtävistä ja harjoitteista kansioiksi muutamassa kuukaudessa. Itselläni oli kertynyt materiaalia kansioon ennen työskentelyäni lastentarhanopettajana Merimurut-päiväkodissa ja loput materiaalit löytyivät erilaisilta tehtäväsivustoilta sekä päiväkodin materiaaleista. Päiväkodilla oli ennestään erilaisia tehtäviä ja monisteita lapsille, mutta niitä ei oltu kerätty yhteen kansioon tai kohdistettu johdonmukaiseksi toiminnaksi viskareille. Kävin monisteet ja tehtävät läpi huolella, jonka jälkeen aloin muodostaa niistä viskarikansiota. Kansio ja sen sisältö rakentui tiimikeskustelujen pohjalta ja omia vahvuuksiani hyödyntäen.

Kustannukset olivat viskarikansiota tehdessä suhteellisen alhaiset. Suurimmat kulut kansiota kehittäessä syntyi lasten henkilökohtaista kansioista, jotka hankin kaupasta. Kuluja syntyi myös eri tehtävien tulostamisesta. Päiväkoti oli alusta asti valmis tukemaan viskarikansion kehitystä kustantamalla työhön tarvittavat materiaalit. Päiväkodilta olen saanut käyttöön kansion viskarikansiota varten ja olen saanut käyttää tulostinta ja päiväkodin materiaaleja kansiota luodessa.

Viskarikansion kehittämiseen kului paljon aikaa. Materiaalien hankkiminen eri kirjoista ja tehtävävihkoista, tehtävien luominen ja kansion kokoaminen veivät aikaa. Tähän toiminnalliseen opinnäytetyöhön halusin jäsentää tehtävät pedagogista osaamista tavoitteleviksi ja Espoon kaupungin varhaiskasvatussuunnitelman perusteita vastaaviksi. Viskarikansion tehtävät jäsenettiin kansioon selkeästi ja osa-alueittain. Ajallisesti kansio vei paljon aikaa mutta lopputulos oli hyvin toteutettu ja selkeä. Viskarikansiota on helppo hyödyntää päivittäin Merimurut-päiväkodissa.

Henkilökunnan motivoiminen ja kiinnostuneisuus nousi heti alkuun osaksi viskarikansion kehitystä. Päiväkodissa kaikille toimiville varhaiskasvattajille ei ollut viskaritoiminta aikaisemmin tuttua. Pehdytin henkilökuntaa viskaritoimintaan ja avasin toiminnan pedagogista kehityksen tukemista, jotta kansio olisi kaikille ymmärrettävissä ja käytettävissä. Henkilökunta otti kansion hyvin vastaan ja jokainen perehtyi kansion sisältöön. Haasteena esiin nousi kiireellisyys ja omat pienryhmät. Henkilökunnan jäsenistä kaikki eivät kokeneet oman aikansa riittävän sekä oman ryhmän pedagogisen suunnitteluun että minun pienryhmäni viskaritoimintaan. Kansio sai kuitekin positiivista palautetta toiminnan myötä ja henkilökunta huomasi toiminnassa kehityksen sekä johdonmukaisuuden. Kansio osoitti käytännössä tarpeellisuutensa ja avasi henkilökunnan näkemyksen kansion hyödyllisyyteen sekä toimivuuteen. Kansio on saanut keväällä 2017 ja alkusyksystä 2017 paljon positiivista palautetta henkilökunnalta.

Vanhemmat antoivat luvan viskarikansion kehittämiseen ja toiminnan muuttamiseen johdonmukaiseksi viskaritoiminnaksi. Vanhemmat kokivat alusta lähtien tämän toiminnallisen opinnäytetyön positiivisena. He näkivät, että heidän lapsiinsa kohdistetaan enemmän aikaa ja kehitykseen sekä sen tukemiseen paneudutaan. Vanhemmat kokivat tärkeäksi suullisissa keskusteluissa lasten pienryhmät ja ikään sopeutetut tehtävät. Esiopetusvalmiudet olivat monelle vanhemmalle uusi termi ja kansion sisällön monimuotoisuus sai paljon positiivista palautetta. Esiopetusvalmiuksien tukeminen päivähoitossa osoittautui vanhemmille tärkeäksi osa-alueeksi ja tämän myötä viskarikansion ymmärrys korostui. Vanhemmat antoivat viikoittain palautetta pienryhmistä ja viskarituokioista. Vanhemmat kokivat tuokiot lapsillensa mieluisiksi ja kehitystä tukeviksi. Vanhemmat perehtyivät kuukausittain lasten omiin henkilökohtaisiin viskarikansioihin ja kehuivat erilaisia tehtäviä. Syksyllä 2017 uuden toimintavuoden alkaessa vanhemmat tiedustelivat heti viskarikansion käyttämisestä myös tänä toimintavuonna ja toivoivat viskaritoimintaa olevan vielä useamman kerran viikossa.

Kansion käyttö on ollut suunnitelmallista ja jatkuvasti kehittyvä työväline Merimurut-päiväkodissa. Kansio on luonut omalle suunnittelulle vakaan pohjan ja pidemmän ajan tähtäimelle perustan. Lasten kehityksen tukeminen ja harjoitusten valikoiminen on ollut

suunnitelmallista syksyn ja kevään kausille. Syksyllä ollaan keskitytty aistiseikkailuun, sanallisten ohjeiden kuuntelemiseen, kirjaimiin, numeroihin, värittämiseen ja hahmottamiseen. Keväällä keskitytään aistiseikkailuun, soveltamiseen, matematiikkaan, luontoon, itsenäiseen työskentelyyn ja haasteellisempiin tehtävämonisteisiin.

Haasteena viskarikansion kehittymisessä koin vanhempien kyselyn heikon vastausprosentin. Vastausmäärä jäi alhaisemmaksi kuin olin toivonut ja en saanut kirjallista palautetta niin paljon kuin olisin toivonut. Vanhempien muistuttaminen tuotti lisätyötä ja useiden muistutusten jälkeenkin vanhemmista vain kuusi vastasi kyselyyn.

Syksyn varhaiskasvatussuunnitelman arviointikeskusteluissa vanhempien kanssa käytiin suullisesti palaute kansioista ja sen toiminnasta. Keskustelut pidettiin toukokuun lopussa 2017 ja kesäkuun 2017 alussa. Keskusteluissa nousseiden palautteiden ja kehittämis ehdotusten perusteella luotiin arviota toiminnasta ja kansioista opetusvälineenä.

Huolimatta kyselyiden alhaisesta vastausprosentista keväällä 2017 sain suullisesti kaikilta vanhemmilta positiivista palautetta kansioista ja uudistetusta toiminnasta.

Henkilökohtaisesti olen erittäin tyytyväinen kansioon, sen muotoutumiseen ja hyödyllisyyteen. Viskarikansion luominen on ollut alusta asti motivoivaa ja omaa ammatillisuuttani kehittävää toimintaa. Palautetta olen saanut suullisesti vanhemmilta. Lapset ovat kotona todenneet pienryhmien olevan mukavinta ja hauskinda päiväkodissa. Kodin arjessa on tullut esiin numeroiden luetteleminen, laskeminen, kirjainten pohdinta ja teemat, joita olemme käyneet läpi. Vanhemmilta saatu suullinen palaute on minulle arvokasta. Palautteista saan motivaatiota erilaisten ja monipuolisten harjoitteiden kehittämiseen viskarikansiota varten. Kansio on jatkuvaa kehitystoimintaa päiväkodissa ja kansion sisältö päivittyy sitä käytettäessä. Tällä hetkellä kansio kuitenkin toimii pohjana kaikelle Meritähdet -ryhmän pienryhmässä tapahtuvalle toiminnalle.

Kansion tehtävät sekä pienryhmätuokiot tukivat tavoitetta, joka oli kehittää lasten esiopetusvalmiuksia. Tavoitteena oli saada kansioista vakituinen osa päiväkodin toimintasuunnitelmaa ja kehittää päiväkodin toimintaa. Viskarikansio pyrkii vastamaan tarpeeseen ja hankkeen alkuperäiseen tavoitteeseen kehittää Merimurut-päiväkodin viskaritoimintaa. Tavoitteena kehityshankkeella oli vastata varhaiskasvatussuunnitelman pedagogiseen toimintaan. Pedagogisen toiminnan monipuolisuus kasvoi viskarikansion avulla ja toiminta muuttui aktiiviseksi pedagogiseksi opettamiseksi sekä toiminnaksi Merimurut-päiväkodissa.

7.2 Kehitysideat

Kehitysideana viskaritoimintaa voitaisiin lisätä päiväkodissa. Lapset ovat hyvin innostuneita toiminnasta, joten viskaritoiminnan järjestäminen mahdollisimman usein kehittäisi sekä päiväkodin toimintaa että lasten taitotasoa. Toiminnan monimuotoisuuden lisääminen tuottaisi lapsille uusia näkökulmia ja taitoja. Toimintaan voitaisiin lisätä erilaisia retkiä, esityksiä tai vierailuja eri teemoihin liittyviin kohteisiin.

Kansio olisi mahdollisimman tehokas ja toimiva osa toimintasuunnitelmaa mikäli jokaisella päiväkodin työntekijällä olisi sisällöstä ja toiminnasta ainakin pääpiirteinen kuva. Kehitysideana olisi mahdollinen koulutus muille työntekijöille kansioista ja sen käytöstä pienryhmän kanssa. Toiminnalle tärkeitä on opettajan motivaatio sekä kiinnostus opetettavia aiheita kohtaan.

Kansiota voisi kehittää lisäämällä kansioon aihealueita, joita on pohdittu lasten kanssa. Kansioista tehtäisiin lapsilähtöisempi sekä osallistutettaisiin lapsia enemmän viskarituokioiden suunnitteluun. Osallistavalla tavalla ottaisimme myös uuden Espoon kaupungin varhaiskasvatussuunnitelman huomioon toiminnassamme. Se keskittyy lapsen osallistamiseen varhaiskasvatuksessa (Espoon varhaiskasvatussuunnitelma 2017). Lapset pääsisivät valikoimaan pienryhmätuokioiden sisältöä tai tehtävän minkä tahtoisivat tuokion aikana tehdä. Lapsille voitaisiin antaa myös rajattu valinnanvapaus esimerkiksi kolmesta vaihtoehdosta.

Kansioon numeroiden ja kirjainten kohdalle voitaisiin kuvittaa jokaista numeroa ja kirjainta vastaavat kuvat. Kuvat helpottaisivat lapsia hahmottamaan määreet. Kuvat opettaisivat sekä laskemista että vertaamista. Kuvittaminen varhaiskasvatuksessa on tärkeä osa opettamista ja tehtävien avaamista lapselle.

Pitkän tähtäimen kehitysidea voisi olla kansion monistaminen. Viskarikansio jakautuisi moniin eri kansioihin, joista jokainen kattaisi yhden viskarikansiossa olevan osa-alueen. Yksi hyllykkö päiväkodissa olisi täynnä viskarikansioita, joissa olisi sisällöllisesti eri tehtävät sekä aihe-alueet. Viskaritoiminnasta syntyisi näin laajempi osa-alue koko toimintaan sekä Merimurut-päiväkodin omaan toimintasuunnitelmaan. Viskaritoiminnan johdonmukainen kehittäminen mahdollistaisi myös Merimurut-päiväkodin markkinoinnin uusille lapsille ja heidän perheilleen. Viskaritoimintaa voisivat näin avata enemmän päiväkodin nettisivuilla ja se voisi toimia yhtenä päiväkodin "valttikorteista" toiminnassamme.

7.3 Eettisyys ja luotettavuus

Toiminnallisen opinnäytetyön tekeminen ja luominen vaatii eettisiä arvoja ja ymmärrystä eettisestä toiminnasta. Viskarikansio sijoittui päiväkotiin ja lasten kanssa toimintaan, jossa päivittäin noudatetaan eettisiä arvoja. Eettisyys sisältää oikean ja väärän käsitykset (Juujärvi ym. 2007, 13).

Lastentarhanopettajana työskentely vaatii ammattietiikkaa ja sen huomiointia. Lastentarhanopettajana etiikka nousee esiin lasten oikeuksien arvostamisena. Lastentarhanopettajan on tärkeätä ylläpitää oppimistaan ja olla avoin uusille menetelmille ja muutoksille. Eettisenä tukena toiminnalle toimii kaupunkien asettamat varhaiskasvatussuunnitelmat, joihin toiminta ja työ perustuu. Lastentarhanopettaja sitoutuu eettisiin periaatteisiin. (Lastentarhanopettajaliitto 2005)

Luotettavuudessa otettiin huomioon teoriapohjan valikointi. Teoriassa käytettiin teoksia, jotka ovat kirjoitettu 2000-luvun puolella. Teoria ja käytännöt muuttuvat alalla vuosittain, joten ajankohtainen teoria ja artikkelit on hyvä hyödyntää työssä mahdollisimman todennukaisen lopputuloksen takaamiseksi. Teoriaa lukiessa ja siihen tutustuttaessa on tärkeää säilyttää lähdekritiikki. (Vilka & Airaksinen 2004, 72-73.)

Tuoreinta teoriaa pyritään myös käyttämään viskarikansiossa, jotta se takaa oikeaoppisen opettamisen esiopetusvalmiuksista lapsille. Tiedon ja tietopohjan lisääminen on tärkeää viskarikansion kehittämisessä. Luotettavuus nousee esiin myös tuoreessa opetusmateriaalissa, jotta lapsille ei opeteta vanhanaikaisia tapoja tai käytäntöjä. Merimurut-päiväkodissa eettiset arvot keskittyvät lasten kanssa toimiseen, vanhempien kanssa tehtävään yhteistyöhön sekä työyhteisöön. Eettinen toiminta kattaa eettisen ajattelun ja eettiset ongelmat. Eettisiin ongelmiin ratkaisut löydetään päiväkodissa tiimin avulla ja arvoja noudattaen.

Kyselyissä otettiin huomioon jokaisen mahdollisuus vastata anonyymisti ja näin huomioitiin eettisyys myös kehitystyössä. Kyselyissä oli mahdollisuus jättää vastaamatta, joten jokaisella oli oma päätäntävalta sekä mahdollisuus vastata kyselyihin tavalla minkä kokivat miellyttäväksi.

Kyselyiden vastaukset ja aineisto kerättiin omaan sähköpostiini ja niitä ei siirretty muualle luottamussyistä. Viskarikansioon ei sisälly lasten henkilökohtaisia kuvia tai tietoja heistä, jotka voisivat jakautua laajemmalle. Lasten henkilökohtaiset kansiot sisältävät heidän kertomiaan asioita, kuvia sekä kertomuksia. Nämä kansiot säilytetään päiväkodilla ja luovutetaan toimintavuoden päätteeksi kotiin lasten vanhemmille muistoksi. Viskarikansio ja opettajanmateriaali eivät sisällä mitään materiaalia, jota ei voisi internetissä julkaista.

Viskarikansiosta informoitiin lasten vanhempia aloittaessani työurani Merimurut-päiväkodissa. Lasten vanhempien kanssa keskusteltiin varhaiskasvatussuunnitelmakeskusteluissa kansiosta ja kansion käytöstä toimintavuoden aikana. Vanhemmista kukaan ei kieltänyt materiaalien käyttöä opinnäytetyössäni. Vanhemmille informoidaan viskarikansion toiminnasta ja harjoituksista viikoittain reissuvihkon välityksellä sekä suullisesti päivän päätteeksi lasta noudettaessa. Kuukausittain julkaistavassa kalenterissa lukee myös tulevan kuukauden aiheet ja tulevat viskarituokiot.

Tärkeää opinnäytetyössä on tarkastella lähteiden alkuperää, tiedon hyödyntämistä, haastattelujen ja kyselyiden luotettavuutta sekä mahdollisia muita huomioita. Opinnäytetyön tekemiseen ei ole käytetty muiden tekstiä tai plagioitu mitään internetistä tai muista julkaistuista teoksista.

Lähteet

Kirjalliset lähteet

Ahonen, L. 2017. Haastavat kasvatustilanteet - lämpimän vuorovaikutuksen käsikirja. Jyväskylä: PS-Kustannus.

Ahonen, L. 2017. Vasun käyttöopas. Jyväskylä: PS-Kustannus

Hakamo, M-L. 2011. Puhekuplia. Helsinki: Lasten keskus.

Helenius, A. & Korhonen, R. 2008. Pedagogiikan palikat. Helsinki: WSOY.

Hohmann, M. & Banet, B. & Weikart, D. 1993. Askeleittain. Suomentaja Makkonen, K. & Paavola, A. & Pemberton, T. & Savola, J. Helsinki: Psykologinen kustannus.

Hujala, E. & Puroila, A-M. & Parrila, S. & Nivala, V. 2007. Päivähoidosta varhaiskasvatukseen. Hyvinkää: Edufin.

Hujala, E & Turja, L. 2011. Varhaiskasvatuksen käsikirja. Jyväskylä: PS-kustannus.

Juujärvi, S. & Myyry, L. & Pessa, K. 2007. Eettinen herkkyyys ammatillisessa toiminnassa. Helsinki: Tammi.

Kajetski, T. & Salminen, M. 2013. 3. painos. Matikasta moneksi. Helsinki: Lasten keskus.

Karila, K. & Kinos, J. & Virtanen, J. 2001. Varhaiskasvatuksen teoriasuuntauksia. Jyväskylä: PS-Kustannus.

Karila, K. & Lipponen, L. 2013. Varhaiskasvatuksen pedagogiikka. Tampere: Vastapaino.

Karling, M. & Ojanen, T. & Sivèn, T. & Vihunen, R. & Vilèn, M. 2009. Lapsen aika. 12., uudistettu painos. Helsinki: WSOY

Kaskela, M. & Kekkonen, M. 2006. Kasvatuskumppanuus kannattelee lasta. Helsinki: Gummerus.

Kimochis. 2012. Tunne- ja vuorovaikutuskoulu 4-6-vuotiaille. Opettajan materiaali.

Koivunen, P-L. 2009. Hyvä päivähoito - työkaluja sujuvaan arkeen. Jyväskylä: PS-Kustannus.

Koivunen, P-L. & Lehtinen, T. 2016. Kasvu kiikarissa. 2.painos. Jyväskylä: PS-kustannus.

Leskinen, E. 2009. Ryhmä toimimaan. Jyväskylä: PS-kustannus.

Leskisenoja, E. 2017. Positiivisen pedagogiikan työkalupakki. Jyväskylä: PS-Kustannus.

Marjanen, P. & Marttila, M. & Varsa, M. 2013. Pienten piirissä. Jyväskylä: PS-kustannus.

McGrath, C. 2010. Supporting Early Mathematical Development. Routledge.

Mäkinen, L. & Suvanto, A. & Ukkola, S. 2017. Eetu, litu ja kertomattomat tarinat - Lapsen kerrontataitoja kehittävä satukirja. Jyväskylä: PS-Kustannus.

Mäkitalo, A-R. & Nevanen, S. & Ojala, M. & Tast, S. & Venninen, T. & Vipas, B. 2011. Löytöretkellä osallisuuteen. Helsinki: Socca.

Norrena, J. 2017. Ryhmä oppimaan - toiminnallisia työtapoja ja tehtäväkehyksiä. Jyväskylä: PS-Kustannus.

Nurmi, J-E. & Ahonen, T. & Lyytinen, H. & Pulkkinen, L. & Ruoppila, I. 2014. Ihmisen psykologinen kehitys. 5., uudistettu painos. Jyväskylä: PS-kustannus.

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2016. Opetushallitus. Tampere: Suomen yliopistopaino.

Parikka-Nihti, M. & Suomela, L. 2014. Iloa ja ihmettelyä - ympäristökasvatus varhaislapsuudessa. Jyväskylä: PS-Kustannus.

Rintakorpi, K. & Vihmari-Henttonen, E. 2017. Tää on meidän maailma! - Pedagoginen dokumentointi varhaiskasvatuksessa. Helsinki: Lasten Keskus

Saarinen, S-L. 2016. Aistiseikkailu- matka maailman ympäri alkaa. Jyväskylä: PS-Kustannus.

Saarinen, S-L. 2014. Aistiseikkailu - Elämyksiä ja toimintaa koko vuodeksi. Jyväskylä: PS-kustannus.

Saarinen, S-L. 2016. Aistiseikkailu - Matka maailman ympäri jatkuu. Jyväskylä: PS-kustannus.

Tuomi, J. & Sarajärvi, A. 2013. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. 11., uudistettu laitos. Helsinki: Tammi.

Uusitalo-Malmivaara, L. & Vuorinen, K. 2016. Huomaa hyvä! - Näin ohjaat lasta ja nuorta löytämään luonteenvahvuutensa. Jyväskylä: PS-Kustannus.

Uusitalo-Malmivaara, L. & Vuorinen, K. 2017. Huomaa hyvä! - Vahvuusvariksen bongausopas. Jyväskylä: PS-Kustannus.

Vilka, H. 2005. Tutki ja kehitä. Helsinki: Tammi.

Vilka, H. & Airaksinen, T. 2004. Toiminnallinen opinnäytetyö. 1.-2.painos. Helsinki: Gummerus.

Sähköiset lähteet

Aunio, P. 2008. Matemaattiset taidot ennen koulun alkua. Viitattu 16.10.2017.
http://bulletin.nmi.fi/wp-content/uploads/2016/09/aunio4_2008.pdf

Espoon kaupunki. Espoon varhaiskasvatussuunnitelma 2017. Viitattu 18.9.2017.
[file:///Users/monaharki/Downloads/Espoon%20varhaiskasvatussuunnitelma%20\(1\).pdf](file:///Users/monaharki/Downloads/Espoon%20varhaiskasvatussuunnitelma%20(1).pdf)

Hedman, A. 2017. Viskarikansio - materiaaleja Verkanappulat Oy:n viisivuotiaille kielellisten ja matemaattisten taitojen harjoitteluun. Viitattu 16.10.2017.
http://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/125386/Anniina_Hedman.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Kangas, J. 2016. Enhancing children`s participation in early childhood education through the participatory pedagogy. Viitattu 16.10.2017.
<https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10138/159547/enhancin.pdf?sequence=1>

Kuusjärvi, L. & Ojala, T. 2015. Matemaattisten valmiuksien tukeminen esiopetuksessa. Viitattu 14.10.2017

file:///Users/monaharki/Downloads/GRADU-1434541556.pdf

Lastentarhanopettajaliitto. 2005, Lastentarhanopettajan ammattietiikka. Viitattu 8.10.2017
<http://www.lastentarha.fi/cs/ltol/Ammattietiikka>

Mannerheimin lastensuojeluliitto. 2017. 4-5 -vuotiaan älyllinen kehitys. Viitattu 12.10.2017
<https://www.mll.fi/vanhemmille/lapsen-kasvu-ja-kehitys/4-5-v/4-5-vuotiaan-alyllinen-kehitys/>

Nurmilaakso, M. & Välimäki, A-L. 2011. Lapsi ja kieli - kielellinen kehittyminen varhaiskasvatuksessa. Opas 13. Terveysten ja Hyvinvoinninlaitos. Viitattu 18.9.2017.
<https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/80046/d9e0eb99-ef75-4704-a185-14aa8cbf9366.pdf?sequence=1>

SWOT-analyysi 2017. Opetushallitus. Viitattu 2.5.2017.
http://www.oph.fi/saadokset_ja_ohjeet/laadunhallinnan_tuki/wbl-toi/menetelmia_ja_tyovalineita/swot-analyysi

Virkki, P. 2015. Varhaiskasvatus toimijuuden ja osallisuuden edistäjänä. Viitattu 16.10.2017.
http://epublications.uef.fi/pub/urn_isbn_978-952-61-1735-5/urn_isbn_978-952-61-1735-5.pdf

Värityskuvien pedagogiikka - Miksi värityskuvat ovat hyväksi lapselle? 2017. Vauva. Viitattu 23.10.2017.
<https://www.vauva.fi/blogit/ihanasti-sopiva/varityskuvien-pedagogiikka-miksi-varityskuvat-ovat-hyvaksi-lapselle>

Suulliset lähteet

Jaakkola, M. Suullinen haastattelu. päiväkodin johtaja. 3.11.2016

Liitteet

Liite 1: Vanhempien kysely	50
Liite 2: Työntekijöiden kysely	51
Liite 3: Lasten haastattelut.....	52
Liite 4: Toimintasuunnitelma.....	53
Liite 5: Aistiseikkailu	54
Liite 6: Matematiikka	55
Liite 7: Äidinkieli.....	56
Liite 8: Luonnontieto	57
Liite 9: Tunne-oppi	58
Liite 10: Viskaritehtävät	59

Liite 1: Vanhempien kysely

Viskari-kansion palautekysely

Tämä palautekysely on osa Laurea ammattikorkeakoulun opiskelijan Mona Harkin opinäyseytyötä. Tämä kysely on osoitettu vanhempien lasten - Meritähtien vanhemmille. Kyselyn avulla saadaan määriteltä vanhempien näkökulmasta viskari kansion kannattavuus, kiinnostavuus, tavoitteellisuus sekä toiminnan muutoksen näkyminen päivähoitossa.

Sukupuoli

- Nainen
 Mies

Kuinka kauan olette olleet Merimurujen asiakkaana?

- Alle vuoden
 1-3 vuotta
 Yli kolme vuotta

Mitä termi esiopetusvalmiudet mielestäsi tarkoittaa?

Oma vastauksesi

Koetteko viskaritoiminnan muuttuneen viimeisen vuoden aikana?

- Kyllä
 En
 En osaa vastata

(Mikäli vastasitte edelliseen kysymykseen kyllä) Miten toiminta on mielestänne muuttunut?

Oma vastauksesi

Oletteko huomanneet kotona lapsessanne uuden viskaritoiminnan käyttöönoton?

- Kyllä
 En
 En osaa sanoa

Viskarikansio sisältää matemaattisen osion, äidinkielen osion, hahmotustehtäviä (viskari-monisteet), väritustehtäviä ja käsitetehtäviä. Minkä osa-alueen koette olevan tärkein kansiossa ja miksi?

Oma vastauksesi

Missä viskarikansion osa-alueessa koette lapsellanne olevan eniten haasteita?

Oma vastauksesi

Koetteko viskaritoiminnan olevan oleellinen osa ennen lapsenne esiopetukseen siirtymistä?

- Kyllä
 En
 En osaa vastata

(Mikäli vastasitte edelliseen kysymykseen kyllä) Miten lapsessanne näkyy kotona uuden viskaritoiminnan käyttöönotto päiväkodissa?

Oma vastauksesi

Oletteko tyytyväinen uuteen viskaritoimintaan?

- Kyllä
 En
 En osaa sanoa

Arvosana (1-10) toimintavuoden 2016-2017 viskaritoiminnasta

Oma vastauksesi

Palautetta viskarikansiosta sekä viskaritoiminnasta päivähoitossa

Oma vastauksesi

Liite 2: Työntekijöiden kysely

Haastattelu Merimurujen työntekijöille viskarikansiosta

Haastateltavat: Mervi Rouvinen (Lastenhoitaja), Maarit Jaakkola (Lastentarhanopettaja sekä päiväkodin johtaja) sekä Paula Lehtonen (Päiväkotiapulainen sekä keittäjä)

1. Oletko tutustunut käytössä olevaan viskarikansioon sekä Meritähtien toimintasuunnitelmaan?
  2. Koetko toiminnan muuttuneen 2016-2017 toimintavuonna?
  3. Miten mielestäsi toiminta on muuttunut?
  4. Koetko viskaritoiminnan sekä esiopetusvalmiuksien takaamisen tärkeäksi päiväkodissa ennen esiopetukseen siirtymistä?
  5. Minkä osa-alueen koet olevan tärkein viskarikansiosta? (Matematiikka, Äidinkieli, Värityskuvat, Luonnontieto, Viskari-tehtävät sis. Hahmotus/käsitetehtävät)
  6. Miten koet viskarituokioiden toteutuvan päiväkodissanne?
  7. Oletko tyytyväinen oman päiväkotisi viskaritoimintaan?
  - 8.. Miten kansiota voisi kehittää mielestäsi?
  9. Minkä arvosanan (1-10) antaisit viskaritoiminnalle sekä käytössä olevalle kansiolle?
- Avoin palaute

Kiitos paljon ajastanne sekä vastauksista!

(Vastausten avulla pystyn kehittämään toimintaa sekä kansion sisältöä toimivammaksi sekä kehittävämmäksi. Kaikki palaute on arvokasta sekä auttaa minua työstämään kehityshanketta.)

Liite 3: Lasten haastattelut

Kysely Meritähdille	SUKUPUOLI:	IKÄ:
1. Onko viskaritoiminta kivaa päiväkodissa?		
2. Mitkä ovat kivoimpia/mukavimpia tehtäviä viskarissa?		
3. Oletko oppinut jotakin uutta?		
4. Mitä haluaisit oppia?		
5. Haluaisitko, että päiväkodissa olisi enemmän viskaritoimintaa?		
6. Onko jokin ollut haastavaa/vaikeaa viskarissa?		
7. Oletko puhunut viskarihetkistä kotona vanhemmille?		
Kiitos haastattelusta!		

Liite 4: Toimintasuunnitelma

Syyskuu 2016

Maanantai	Tiistai	Keskiviikko	Torstai	Perjantai	Lauantai	Sunnuntai
			1. PERHEAAMIAIN EN 7.30-9.00 lelupäivä	2. JUMPPAA MERIMURUISSA		
5. AISTISEIKKAILUN MUSKARI	6. AISTISEIKKAILUN PIENRYHMÄT / Milli muurahainen	7. KÄDENTAI DOT	8. SÄÄVARAUS/ ÄNKKÄRIPUISTO! LELUPÄIVÄ/peh- molelu	9. JUMPPAA MERIMURUISSA		
12. METSÄRETKI	13. AISTISEIKKAILUN PIENRYHMÄT/ Milli muurahainen	14. KÄDENTAI DOT SYKSYN SATOA	15. SÄÄVARAUS/ ÄNKKÄRIPUISTO! LELUPÄIVÄ/ oranssi tai keltainen lelu	16. JUMPPAA MERIMURUISSA		
19. AISTISEIKKAILU MUSKARI	20. AISTISEIKKAILUN PIENRYHMÄT/ Milli muurahainen	21. KÄDENTAI DOT MILLI MUURAHAINEN	22. LELUPÄIVÄ/ Eläinaiheinen lelu	23. JUMPPAA MERIMURUISSA		
26. METSÄRETKI	27. AISTISEIKKAILUN PIENRYHMÄT/ Milli muurahainen	28. KÄDENTAI DOT LUONTOMATERI- AALIT	29. LELUPÄIVÄ puinen lelu	30. JUMPPAA MERIMURUISSA		

SYYS/LOKAKUU:

Milli Muurahainen – Aistiseikkailu
MaatiskaMummo – Aistiseikkailu

Milli Muurahainen pöytätyöt/viskari-kansio tehtävät

Pienryhmä 1

Kuunnellaan satu sekä pohditaan eri maita. Lapsilta kysellään onko joku käynyt jossakin pohjoismaassa. Mietitään mikä on ominaista kullekin maalle sekä mitä tuntomerkkejä Milli Muurahainen antoi jokaisesta maasta. Tämän jälkeen siirrytään pienryhmässä pöytään ja otetaan tehtävät esille.

- * Väritetään päähenkilö, eli Milli Muurahainen
- * Tutkitaan pohjoismaiden karttaa sekä väritetään Suomi esim. sisäisellä.
Opettaja kertoo aina mikä maa väritetään milläkin värillä.
- * Tutkitaan karttapalloa

Pienryhmä 2

* Leikataan irti opettajan kopioimat kuvat paperista. Jokainen kuva kuuluu jollekin sadun maista. Lapsat liimaavat leikatut kuvat jokaisen maan lipun kohdalle. Tämä tehdään yhdessä ryhmän kanssa ja aikuinen avustuksella. Luetaan satua vielä uudestaan ennen liimaamista, niin että muistuu mieleen kunkin maan tuntomerkit.

Pienryhmä 3

Kolmannelle pienryhmähetkellä, jossa käsitellään Milli Muurahainen aiheita. Rakennetaan omat lego-rakennelmat. Aikuinen laittaa taustalle soimaan musiikkia (rauhallista).

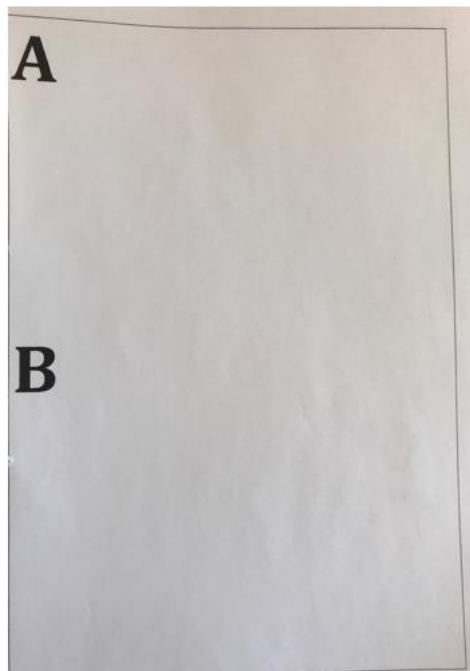
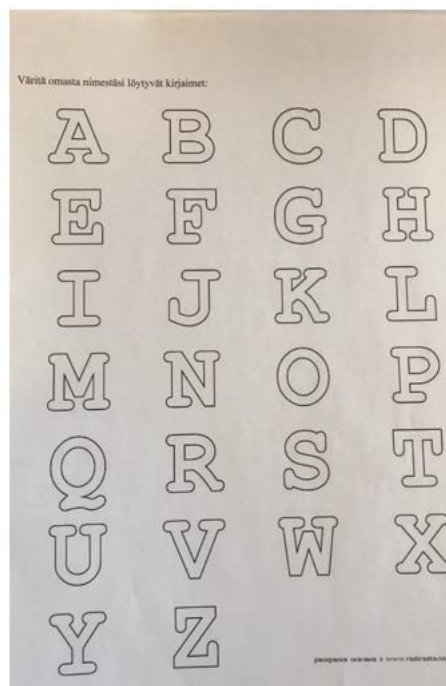
1. Rauhallinen musiikki lisää keskittymistä lapsille toimintaan.
2. Lapsat saavat koko pienryhmän ajan rakentaa pikku legoilla rakennelmaa.
3. Tämän jälkeen, kun rakennelma on valmis kysyy aikuinen mitä rakennelmassa on ja kuka siellä asuu.
4. Tarina rakennelmasta kirjoitetaan muistiin.
5. Rakennelmasta otetaan kuva
6. Tarina + kuva liitetään viskari-kansiossa olevaan kehikseen Milli Muurahainen aiheen alle.

Liite 5: Aistiseikkailu

Liite 7: Äidinkieli

Aakkoset

Aakkosten ideana on, että lapsien kanssa keksitään mitkä asiat alkavat esim. A kirjaimella. Paperiin tämän jälkeen piirretään ja väritetään kuva. Lapsen taitotasosta riippuen voi hän kirjoittaa aikuisen avustuksella kuvan alapuolelle esittävän asian nimen. Opettaja voi myös lasten kanssa käydä kaikkien piirrettyjen nimet läpi tavuttamalla ja valita yhden piirroksista minkä kaikki kirjoittavat paperille mallista.

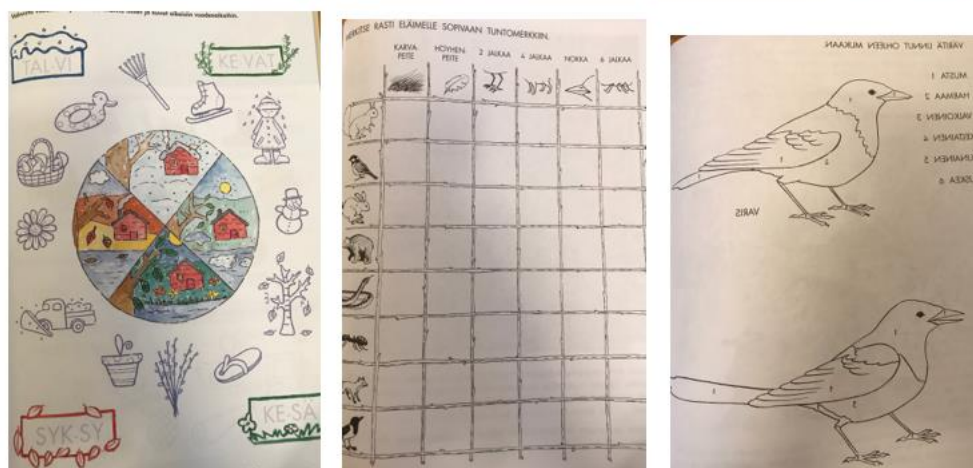
Kirjaimien edetessä lapset alkavat muistaa miten jokaisen kirjaimen kohdalla toimitaan ja alkavat itse jo keksiä asioita mitä alkavat kullakin kerralla käsiteltävänä kirjaimella.

HUOM!

Aikuisella kannattaa olla alussa havainnollistamassa paperi mihin on piirretty kuvat, jotka alkavat esim. A kirjaimella sekä kirjoitettuna alapuolelle yläpuolella oleva kuva (Auringon kuva = AU-RIN-KO)
Tämä helpottaa lasten keskittymistä sekä osallistaa lapsia paremmin ennen kuin toiminta on tutumpaa.
(Toiminnan voi viedä myös kotiin, pyytää vanhempia keksimään lasten kanssa esim. 3 asiaa jotka alkavat A kirjaimella ja kirjoittavan ne reissuvihkoon. Vastaukset katsoo opettaja ja sisällyttää viskari tuokioon)

ESIM. A = Aurinko
Apina
Auto
Ampainen
Avaruus

Liite 8: Luonnontieto

Liite 9: Tunne-oppi

Liite 10: Viskaritehtävät

